

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE, VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

32E JAARGANG

WOENSDAG 3 DECEMBER 1947

No. 1595

COMMISSIE VAN REDACTIE:

H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro: 8408.
Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam.
Adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14,
Universiteitstraat, Gent.
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26* per jaar,
voor België/Luxemburg f 28 per jaar, te voldoen door storting van de
tegenwaarde in francs bij de Banque de Commerce te Brussel. Overzeese
gebiedsdelen (per zeepost) en overige landen f 28 per jaar. Abonnementen
kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per
ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzee-
dijk, Rotterdam (W.).

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de
Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 6).

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	963
Sommaires, summaries	963
De ontmanteling van de Duitse industrieën door Mr K. P. van der Mandele	964
Is er reden voor optimisme? door Th. Lighthart	965
Enig aspecten van de stand van zaken met betrekking tot het Marshall-Plan door E. H. van der Beugel	968
Wat te doen met de ex-Duitse octrooien en octrooiaanvragen? door Mr J. G. Buddingh de Voogt	970
De extern monetair positie en de invoerbelemmeringen van Canada	972
Aantekening:	
De Deens-Engelse handelsbesprekingen door Mr Dr J. Barents	974
Geld- en Kapitaalmarkt	975
Statistieken:	
Bankstaten	976
Maandcijfers van de grote banken in Nederland	977
In- en uitvoer van Nederland	977
Werkloosheid in Nederland	977
Havonbeweging	978

DEZER DAGEN

draait alles om de verdeling. Menigvoud zingen kinder-
monden: „Eerlijk zullen we alles delen”. Doch volwassen
ogen zien geen suikergoed en marsepein, slechts ver-
bittering. Economisch is het de verdeling der na-oorlogse
verarming, die de geesten verdeeld houdt. Om het wel-
haast doodgezwegen Finland is de stilte verbroken,
doordat de staking van het overheidspersoneel alle con-
tact met de buitenwereld een ogenblik stillegde. Oor-
sprong van het conflict: onenigheid over loonvoorstellen.
De Finse regering reageerde drastisch: mobilisatie
van de stakende beamtben en politiebezetting van tele-
fonische en telegrafische verbindingpunten. De staking
is daarop beëindigd met de motivering, dat voortzetting
desastreus gevolgen voor het land zou hebben.

Is Finland een wegwijzer? De verdeeldheid omtrent
de rechtvaardige verdeling schijnt in Frankrijk op haar
hoogtepunt. Ook hier lag het uitgangspunt in een trans-
portstaking: thans doet het denken aan de legerberichten,
te land, ter zee, en in de lucht. Om de „égalité” —
kinderlijke voorstelling van eerlijke verdeling en eerlijke
bedoelingen — te benaderen, is de „fraternité” reeds
opgeofferd. Zal de „liberté” het volgend slachtoffer zijn?
De minister-president, thans Schuman, heeft na lang-
durige obstructie volmachten verkregen; troepen zijn
gemobiliseerd, gevechten geleverd. Alles ter redding van
de één en ondeelbare republiek.

„Eén en ondeelbaar, Frankrijk wel, Duitsland niet”,
aldus Bidault, de Franse woordvoerder te Londen. Hij
ziet geen heil, of misschien juist dat wel, in een Centrale
Duitse regering voor een vredesverdrag. Molotov is er
voor. Voor Marshall heeft het part noch deel aan het
eigenlijke probleem, hij behoefde Molotov's voorstel
derhalve niet direct van de hand te wijzen. Zoals Vondel
de argwanende Uren deed zingen bij Faëton's zonnereis:
„Het ende, daar de prijs leit, dat's meer geluk dan wijs-
heid”. Zoals bekend, is deze zonnereis mislukt.

De hoogste combinatie van wijsheid en geluk blijkt
voor Europa te zijn: bedeling. Het Amerikaanse Congres,
machtig deelhebber aan de regeringsbeslissingen, wordt
thans voorgelicht; men ziet de Regentenstukken van de
oude Frans Hals voor zich. De Republikeinse leider Taft
heeft zijn steun toegezegd, de Senaat heeft de „interim-
aid” aanvaard. Voordat Europa het geschenk in de
schoot geworpen krijgt, zullen nog diplomatieke oefe-
ningen nodig zijn, waarbij de bezorgingsmethode van
Sinterklaas kinderlijke verbeelding blijft.

De Amerikanen hebben echter hun aanleg hiertoe be-
wezen. Na een voorbereiding in de algemene vergadering
der Verenigde Naties, waarvoor de Nederlandse diploma-
matieke taal het euphemisme ruggespraak kent, is het
verdelingsplan voor Palestina aanvaard. De duidelijkste
eenstemmigheid t.o.v. dit plan is de eensgezinde weigering
van aanvaarding door de Arabische Staten. Een verdeeld
huis woedt tegen zichzelf.

De grote vlucht van de
K. L. M.
verkleint de wereld.

Handelscentra over de gehele wereld zijn, dank zij het uitgebreide K.L.M. luchtnet *naaste burens* voor U geworden. Veilige navigatie en snelle vlucht stellen U in staat overal ter wereld snel zakelijke contacten te leggen en buitenlandse relaties te bezoeken.

K.L.M.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

COUPONBETALING

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

*Moderne
bedrijfsadministratie*

Vraagt prospectus en proefles
bij het bekende

INSTITUUT M. B. A. - ROTTERDAM

Opgericht in 1942 — (Cursussen onder toezicht van Dr. S. Elzinga) Secretariaat: Postbus 800, Rotterdam
Vroeger Beursgebouw Kamer 321

Vermogensheffingen

Objectieve en deskundige voorlichting aan bedrijven en particulieren die een deel van hun vermogen moeten vrijmaken voor betaling der komende heffingen, verstrekt de

Naaml. Venn.

**Hollandsche
Belegging- en
Beheer-Mij.**

Anno 1930

Heerengracht 320 - Amsterdam C

Commissarissen:

Prof. Ir. I. P. de Vooy;

Drs. J. H. Gispem;

Mr. J. E. Scholtens.

Directie:

Gerlof Verwey;

Dr. F. Ph. Groeneveld;

A. C. Leeuwenburgh.

**ROTTERDAMSCHER
BANK**

225 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

REISCHEQUES

VOOR

BELGIË

Behandeling van alle
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantiën.

R. MEES & ZOONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE

DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

**N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE**

Boekelo • Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij

**H. A. M. Roelants
Schiedam**

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Mr K. P. van der Mandele, *De ontmanteling van de Duitse industrieën.*

De Amerikanen en Engelsen enerzijds, de Russen anderzijds, hebben elk hun plannen ten aanzien van Europa. Daarbij gingen de Russen in Duitsland ongetwijfeld het rationeelst te werk. Algemeen wordt daarom tussen het Westen resp. het Oosten met Duitsland een afzonderlijke vrede verwacht. Als inleiding tot de vrede gaat de ontmanteling door onder de volgende drie aspecten:

- 1e. een gedeelte der productie (dat in hoofdzaak voor Oost-Europa bestemd was) wordt voor goed stopgezet;
- 2e. op sommige markten worden de Duitse goederen voortaan door Engelse en Amerikaanse vervangen;
- 3e. een gedeelte der industrieën zal naar de omringende West-Europese landen worden overgebracht.

Th. Ligthart, *Is er reden voor optimisme?*

Overziet men de toestand in Indonesië, zoals die zich thans aan ons voordoet, dan is er allerm minst reden voor optimisme. Veeleer komt men diep onder de indruk van de moeilijkheden, die nog om oplossing vragen. Men moet zich niet verdiepen in illusies, maar de zaken zien zoals ze in werkelijkheid zijn. Primair is onder alle omstandigheden een bevredigende oplossing van alle politieke conflicten. Voorts moet een rekening worden opgemaakt, zodat vaststaat, hoe de financiële verhouding is tussen Nederland en de zich vormende zelfstandige gebieden. Ondernemers moeten weten, welke mogelijkheden de politieke toekomst hun heeft te bieden.

E. H. van der Beugel, *Enige aspecten van de stand van zaken met betrekking tot het Marshall-plan.*

In de voorbereidingen voor het Marshall-plan zijn 3 fasen te onderscheiden: de Parijse conferentie, de besprekingen van een vertegenwoordiging van het „Committee of European Economic Cooperation” met de Amerikaanse Regering te Washington, en de speciale zitting van het Amerikaanse Congres. Schr. belicht met name de tweede fase, waarin de te Parijs opgestelde cijfers nauwkeurig worden geanalyseerd en, van Europese zijde, toegelicht. Het resultaat was o.a., dat het vertrouwen in het Parijse rapport in hoge mate is versterkt.

Mr J. G. Buddingh de Voogt, *Wat te doen met de ex-Duitse octrooien en octrooi-aanvragen?*

Schr. laat de geoorloofdheid van onteigening of confiscatie van vijandelijke vermogens in het algemeen onbesproken, doch critiqueert deze procedure t.a.v. het Duitse octrooibezit in verband met het Unieverdrag van Parijs. Ook uit anderen hoofde zou het z.i. aanbeveling verdienen het K.B. E 133 op het gebied van de industriële eigendom, voorzover mogelijk, ongedaan te maken. Temeer, daar financieel van het op de Staat overgegangene octrooibezit weinig is te verwachten.

Er zijn nog andere overwegingen, zoals de noodzaak tot hervatting van het handelsverkeer met Duitsland, welke ertoe nopen de opportuniteit van de maatregelen ten aanzien van Duits bezit hier te lande, met uitzondering van na 10 Mei 1940 door Duitsers hier te lande verworven vermogen, te betwijfelen.

De extern monetaire positie en de invoerbelemmingen van Canada.

Het is merkwaardig, dat Canada van de goederenzijde bezien zich in een periode van ongekende welvaart bevindt, en dat het toch een reeks drastische maatregelen heeft moeten nemen ter beperking van de invoer en ter bescherming van de betalingsbalans.

De verklaring hiervan is, dat het land de dupe is van het volkomen verstoorde betalingsverkeer in de wereld, van zijn vrijgevigheid in de internationale credietverlening en wellicht van zijn monetaire politiek.

. SOMMAIRES.

Mr K. P. van der Mandele, *Le démantèlement de l'industrie allemande.*

Le processus de démantèlement des industries allemandes arrêtera cette part de la production allemande qui allait auparavant à l'Europe Orientale. Sur certain marchés, des biens anglais et américains prendront la place que laissent vacante les biens allemands. Des industries allemandes seront partiellement transférées dans des pays de l'Europe Occidentale.

Th. Ligthart, *La situation en Indonésie permet-elle l'optimisme?*

Il n'y a aucune raison d'être optimiste à propos de l'avenir de l'Indonésie aussi longtemps que l'instabilité politique et de nombreuses incertitudes économiques ne sont pas éliminées.

E. H. van der Beugel, *Quelques faits à propos du Plan-Marshall.*

L'auteur passe en revue les événements concernant le Plan-Marshall depuis le discours qu'a prononcé le général Marshall à l'Université d'Harvard jusqu'à ce jour.

Mr J. G. Buddingh de Voogt, *Que faire avec les brevets et les demandes de brevets de l'Allemagne?*

L'auteur soutient que l'expropriation ou la confiscation de brevets ou de demandes de brevets que l'Allemagne avait introduit auprès des autorités néerlandaises sont incompatibles avec le Traité de Paris de 1883. En plus, des arguments juridiques, des considérations économiques interdisent l'expropriation ou la confiscation de propriété acquise aux Pays-Bas par les Allemands avant le 10 mai 1940.

Le commerce international du Canada et ses restrictions en matière d'importations.

Une explication de la situation plutôt paradoxale du Canada qui malgré un niveau élevé de prospérité, doit restreindre ses importations.

SUMMARIES.

Mr K. P. van der Mandele, *Dismantling German industries.*

The process of dismantling German industries will stop that part of German production which formerly went to Eastern Europe. In some markets English and American goods will take the place left open by German goods. German industries will partly be removed to Western European countries.

Th. Ligthart, *Optimism with regard to Indonesia?*

There is no reason to be optimistic about Indonesia's future as long as political instability and many economic uncertainties are not eliminated.

E. H. van der Beugel, *Facts about the Marshall-Plan.*

A survey of events concerning the Marshall-Plan from Marshall's Harvard University speech till this moment.

Mr J. G. Buddingh de Voogt, *What to do with ex-German patents and patent applications?*

The writer's point of view is that expropriation or confiscation of German patents and patent applications by the Dutch authorities are incompatible with the Paris Agreement of 1883. In addition to legal arguments there are economic considerations forbidding expropriation or confiscation of property, acquired in the Netherlands by Germans before May 10th, 1940.

Canada's foreign exchange position and import restrictions.

An explanation of the rather paradoxical situation that Canada, notwithstanding a considerable degree of prosperity, has to restrict its imports.

DE ONTMANTELING VAN DE DUITSE INDUSTRIEËN.

Wanneer men de ontmanteling van de Duitse industrie — hoe paradoxaal het ook moge klinken — niet als een onderdeel van de reconstructie van West-Europa kan zien, is men wellicht geneigd deze als een dwaze représaille tegen Duitsland of als een zinneloze onderneming te bestempelen. Het vraagstuk heeft echter zóveel kanten, die op het eerste gezicht alleen indirect met de ontmanteling in verband schijnen te staan, maar die toch uiteindelijk van doorslaggevende betekenis zullen blijken te zijn, dat het vergund moge zijn daarvan enige te belichten.

Onzes inziens behoorden wij ons allereerst de vraag te stellen: bestaat er bij onze vroegere geallieerden ten opzichte van Europa een definitief plan? Hierop kunnen wij zonder aarzelen antwoorden, dat de Russen sedert jaren zéér zeker een vastomlijnd programma voor Oost-Europa (hun bezettingszone in Duitsland inclusief) hebben, dat ook voor de oppervlakkige en kortzichtige toeschouwer hoe langer hoe meer naar voren treedt. De Anglo-Amerikanen hadden nogal uiteenlopende ideeën over Duitsland en de reconstructie van Europa, maar wij dienen te erkennen, dat Engeland nog veel eerder dan Rusland een visie op het nieuwe West-Europa had, die veel overeenstemming met de Russische plannen voor Oost-Europa vertoont en waarvan het verschil alleen daarin bestaat, dat zij in tegenovergestelde richtingen werken. De verwijten aan het adres van de Engelsen, dat zij zelf niet weten, wat zij eigenlijk met Duitsland willen, leek ons altijd een gevaarlijke hypothese. De werkmethode, de procedure der Engelsen, die sterk verschilt met de Russische, Franse, Amerikaanse en ook met de onze, vestigt steeds weer de indruk, dat de Engelsen doelloos rondtasten, maar brengt ons telkens weer de meer of minder aangename verrassing, dat zij op het voor hen essentiële punt met de zekerheid van een slaapwandelaar afgaan zonder het ook maar één minuut uit het oog te verliezen, met andere woorden, dat zij al van te voren zeker zijn van de *inzei*, waarom het spel eigenlijk gaat, zodat hun de wisselvallige stand van de „zaak in wording” tamelijk onverschillig laat. De meningen lopen sedert generaties uiteen, of dit een bewuste opzet, een soort Machiavellisme van hen is, of het uit hun instinct tot zelfbehoud voortkomt, of het zuiver toeval is, of dat het op de kortzichtigheid van hun tegenspeler berust, wat aan het feit geen afbreuk doet, maar maakt, dat men smalend of met een zekere bewondering nog steeds over het „perfidie Albion” spreekt.

Ongetwijfeld gingen de Russen het rationeelst te werk in Duitsland, zodat hun plan voor Europa aan duidelijkheid niets te wensen overlaat. Door integratie van de Oostelijke krachtcentrale Opper-Silezië met de Oost-Europese volkshuishoudingen hebben zij een grotere economische revolutie tot stand gebracht dan door welke communistische penetratie, en ook het Westen zal daarvan de gevolgen pas duidelijk ontwaren, wanneer de achterhoedegevechten, die de Russen nog in West-Europa leveren, van de baan zijn. Al de opstootjes, stakingsgolven en verzetbewegingen, die wij in Frankrijk, Italië, Duitsland en elders op te vangen hebben, zijn voor het allergrootste gedeelte niets anders dan door de Russen geënceneerde manoeuvres om de wederopbouw van West-Europa te vertragen en zijn tevens het rookgordijn, achter hetwelk de Russen de reconstructie van Oost-Europa zolang mogelijk aan de aandacht van het Westen trachten te onttrekken, wat in feite betekent, dat zij de industrialisatie van Oost-Europa met een, hun toevertrouwde, niets ontziende krachtsinspanning ter hand nemen. Hier zien wij, wat een totalitair systeem onder gegeven omstandigheden voor een buitengewoon voordeel op kan leveren: onder terzijdestelling van alles,

wat voor ons West-Europeanen „het leven waard maakt” wordt een economische politiek doorgevoerd, resp. een *politieke economie* opgebouwd, die óók het door de Russen bezette gedeelte van Duitsland zal dwingen zich geheel naar het Oosten te oriënteren. Algemeen wordt daarom ook een afzonderlijke vrede tussen Duitsland en het Westen enerzijds en Duitsland en de Russen anderzijds verwacht, gevolgd door een Duits-Russisch verbond, dat in hoofdzaak het volledige opgaan van de Duitse economie in de Russische beoogt.

Wanneer wij de wederopbouw van Europa eens van dit gezichtspunt uit bezien, dan is het essentiële punt niet meer of een meer of minder gesloten West- en Oost-Europese economie tot stand komt, maar *of, wien en in welke mate* het zal lukken, de ene economie ten bate van de reconstructie van de andere te gebruiken; d.w.z. of wij het „kat-en-muis-spelletje”, dat Hitler met Rusland begonnen is, weer opnemen, of dat wij het feit aanvaarden, dat twee werelden aan het ontstaan zijn, die zolang door een ijzeren gordijn gescheiden zullen zijn, totdat de hergroepering en heroriëntering van Oost en West voltooid zijn. Als praktisch voorbeeld diene dit: in Parijs hebben de 16 landen, die het Marshall-plan hebben bewerkt, rekening gehouden met de Poolse kolen als voorwaarde voor de vlugge wederopbouw van het Westen. Dit moge op zichzelf juist zijn, maar wanneer Polen daarvoor onder Russische opper-regie kapitaalgoederen vraagt, die het Oosten in staat stellen deze later als een economisch wapen tegen het Westen te gebruiken, dan zullen wij ons toch twee keer moeten bedenken, alvorens daarop in te gaan en zullen wij liever héél langzaam, maar op eigen westelijke stoom vooruit moeten gaan.

De Russen hebben natuurlijk gelijk, wanneer zij het Marshall-plan niet beschouwen als te zijn: zuiver-economisch. Zij vergeten echter voorop te stellen, dat zij de *uitvindere zijn van de politieke economie*, wat nog heel iets anders is dan economische politiek. Wij hebben al vroeger er op gewezen, dat handelstransacties tussen Oost- en West-Europa (al zijn het onafhankelijke economische gebieden) niet alleen mogelijk maar tevens zéér gewenst zijn, maar het moet om gelijkwaardige goederen gaan en niet bijvoorbeeld om de bijbelse linzen tegen locomotieven!

Vóórdat wij nu de lijst van de industrieën, die in de Britse en Amerikaanse zones ontmanteld moeten worden, op de keper beschouwen, d.w.z. ons rekenschap geven van wat deze vóór de oorlog gefabriceerd hebben, resp. wat deze in staat zouden zijn om te vervaardigen, moeten wij ons zelf twee vragen stellen:

1e. Hoe komt het, dat in de Amerikaanse zone zoveel minder industrieën ontmanteld worden dan in de Britse? Het antwoord, als zouden minder industrieën in de Amerikaanse zone liggen, die voor ontmanteling in aanmerking komen, of als zouden de Amerikanen meer met de Duitsers „op hebben”, is ten eenmale onjuist. In de Amerikaanse zone zijn in hoofdzaak de chemische en de pharmaceutische industrieën gelegen, die steeds de *voornaamste hard-currency-bron* voor Duitsland waren, maar die al als ontmanteld beschouwd kunnen worden, wanneer men de uitvindere, technici, patenten, octrooien en licenties „wegvoert”. Dit hebben de Amerikanen van de eerste dag af met een ons Duits-aandoende grondigheid gedaan, zodat Duitse chemici en geleerden aan de Verenigde Staten inkomsten opleveren, die een groot gedeelte van hun bezettingskosten dekken.

2e. Wat heeft Duitsland vóór 1939 aan de wereld (behalve Amerika en het Britse Imperium) geleverd in ruil voor voedsel, bijv. aan Oost-Europa, de Balkan, het Midden-Oosten en Turkije? Deze gebieden waren steeds de gewillige afnemers van Duitse meer-of-minder volderde wapens, waardoor Duitsland niet alleen voor haar *waardeloos* geworden goederen voor *noodzakelijke*

importen kon uitwisselen; maar tevens de industrialisatie van Oost-Europa bewust kon vertragen.

Bezien wij de ontmanteling van de Duitse industrie van deze gezichtspunten uit, dan levert deze een geheel ander beeld op dan dat wat men er zich gewoonlijk daarvan maakt. Wij begrijpen nu misschien, dat de wapenindustrie, die om veiligheidsredenen de meest gevaarlijke is en daarom onder alle omstandigheden moet verdwijnen, *economisch* volkomen gevaarloos was, zodat wij een geweldige economische omwenteling tegemoet zouden gaan, wanneer wij Duitsland *zonder meer constructieve* doeleinden te verwerken als die welke het voorheen voor de aanmaak van *oorlogsmateriaal* verbruikt heeft.

Hier dienen wij even de tegenstelling Amerika—Engeland aan te roeren, die inmiddels echter weer aan het verdwijnen is en in Engelse zin werd opgelost. Amerika had principieel niet het minste bezwaar, dat Duitsland in plaats van wapens kapitaalgoederen in een tot nu toe ongekende hoeveelheid voor de export zou gaan maken, daar *zijn* markt voor de opening daarvan a priori buiten beschouwing viel. Zo bleef, wanneer men aan Oost-Europa en Rusland om politieke redenen alleen maar mondjesmaat wilde leveren, in hoofdzaak nog West-Europa en het Britse Imperium over. Geen wonder, dat de Engelse reactie daarop was om of het beslissende woord in deze zaak te hebben of anders zich zonder meer op zijn Commonwealth terug te trekken, waardoor het hele Marshall-plan illusoir zou worden. Weer eens, voor de zoveelste keer, wisten de Engelsen de Amerikanen op het laatste ogenblik tot hun „lang zicht”-politiek over te halen en de ontmanteling gaat als inleiding tot de vrede door en wel onder de volgende drie aspecten:

1. een gedeelte der productie (wat in hoofdzaak voor de Oost-Europese landen bestemd was) wordt voor goed stop gezet;

2. op sommige markten worden de Duitse goederen voortaan door Engelse en Amerikaanse vervangen;

3. een gedeelte der industrieën zal naar de omliggende West-Europese landen worden overgebracht.

Voor Nederland is op het ogenblik in hoofdzaak het derde punt van belang en wij dienen thans goed te onderzoeken, welke industrieën wij zouden willen aantrekken met het oog op

a. wat wij volgens onze natuurlijke aanleg kunnen doen;

b. wat door het wegvallen van de Duitse productie voor ons noodzakelijk wordt;

c. wat onze bijdrage tot de reconstructie van West-Europa zou kunnen verhogen;

d. wat voor nieuwe exportmogelijkheden door deze totaal gewijzigde omstandigheden voor ons zouden zijn weggelegd.

De directe gevolgen der ontmanteling zullen *voor de geallieerden* daarin liggen, dat de bezetting teruggetrokken kan worden en in hoofdzaak nog slechts met de contrôle van het grondstoffenreservoir behoeft belast te worden, en *voor Duitsland*, dat het gedwongen zal zijn om, wil het blijven leven, een groot gedeelte van zijn grondstoffen en van zijn werkkrachten te exporteren.

Dit vraagstuk zal de basis vormen van het komende vredesverdrag.

Maar daarover een volgende maal.

Rotterdam.

K. P. VAN DER MANDELE.

IS ER REDEN VOOR OPTIMISME?

De heer van Hoogstraten heeft het een en ander verteld over zijn opvatting over de toekomstige ontwikkeling van Nederlands-Indië en daarbij opmerkingen gemaakt, die nadere beschouwingen verdienen. Er klonk in de woorden van de Directeur van Economische Zaken een opwekkend optimisme.

Men kon uit de gegeven voorlichting de volgende belangrijke dingen lezen:

1e. dat er waarschijnlijk niets zal komen van een vergoeding aan de ondernemingen, die door oorlogsschade en revolutionaire verwoestingen werden getroffen;

2e. dat de Indische Regering plan heeft royaal te zijn met het verlenen van voorschotten, waar die nodig zullen zijn om de bedrijven weer op gang te brengen;

3e. dat de beschadigingen meevallen en het nu dus tijd is voor het kapitaal zijn „aarzelingen” te laten vallen en aan de slag te gaan;

4e. dat men erop vertrouwen kan, dat Indië geen valutaval zal worden, want fiscale winsten en fiscale afschrijvingen op *nieuw* kapitaal zullen naar het buitenland mogen worden geremiteerd.

Natuurlijk moet men niet op onmiddellijk profijt rekenen; er zullen drie jaren nodig zijn om de productiecapaciteit te herstellen; dan mag men verwachten, dat de noodzakelijke importen door de export zullen kunnen worden betaald.

Er zijn enige belangrijke punten, waarover een ieder, die bij Indië geïnteresseerd is, graag enige opheldering had willen ontvangen, waaraan in stilte werd voorbijgegaan, doch waarover in de hiervolgende beschouwing niet kan worden gezweven, omdat ze van vitaal belang zijn voor de ontwikkeling van het land.

Het is begrijpelijk, dat de Nederlands-Indische Regering geen plannen maakt om geleden schade te vergoeden. Er zouden hiervoor enorme bedragen nodig zijn, die alleen zouden kunnen worden betaald uit tot een ondragelijke hoogte opgevoerde belasting, die alle daadkracht zou doden. Bovendien zouden die belastingen moeten worden opgelegd aan de nijvere werkers, die de slachtoffers van de vernielingen werden, omdat van hen, die het grootste deel van de verwoestingen op hun geweten hebben, nimmer iets te halen zal zijn. Toch mag men niet uit het oog verliezen, dat hier om praktische voordelen te behalen, onbillijkheden worden begaan tegenover de ondernemingen, die toevallig bijzonder zwaar werden getroffen. Men gaat voorbij aan het zo vaak geciteerde woord: „draagt elkanders lasten” en onderwerpt zich aan het minder gebruikte woord, eveneens van Paulus: „want een iegelijk zal zijn eigen pack dragen”. Men doet goed hierbij te bedenken, dat de bedrijven ook in normale tijden zelf de lasten van tegenslagen, waartegen geen remedie bestaat, moeten torsen, bijv. bij vulkanische uitbarstingen, bandjirs en andere natuurrampen. In Holland heeft men intussen ervaring opgedaan met het ingewikkelde probleem van de spreiding van de geleden schaden, en men weet, dat de getroffen en er schier radeloos onder worden. In dit verband moge intussen in herinnering worden gebracht, dat de Indische Regering destijds beloofde de op haar last aangebrachte vernielingen te vergoeden.

Men wil in Indië snel vooruit; dan moet men de bezwaren, aan het tempo verbonden, zonder klachten aanvaarden. Men kan zich de weelde niet veroorloven om ettelijke grote bureaux in te richten voor het verdelen van het geleden materiële leed. Men kan de mensen beter voor productieve arbeid gebruiken.

Maar — er is een troost. De Regering stelt voorschotten in uitzicht, die moeten dienen om de motoren van het bedrijfsleven aan te zetten. Hier rijzen echter bedenkingen. De ondernemers moeten verplichtingen aangaan en het is in zaken niet alleen belangrijk *aan wie* men leent, maar

ook *van wie* men leent. Van de 'Nederlands-Indische Regering' natuurlijk, zal de heer van Hoogstraten waarschijnlijk antwoorden. Weet hij echter zeker, dat de crediteur niet geheel van karakter zal veranderen binnen afzienbare tijd? Dit is een gevaar, dat elke geldnemer zal bedreigen en het zou dan ook begrijpelijk zijn als het „aanzelend kapitaal” zou zeggen: „laat mij liever wachten tot ik weet wat er gebrouwen wordt in komende besprekingen en wat voor Regering door Nederland in het zadel zal worden gezet. Ik pas ervoor het gevaar te lopen debiteur te worden van een Regering, die mij als vreemdeling beschouwt, welke hier niets heeft te maken.

Het zou wel interessant zijn te vernemen, waar de heer van Hoogstraten het geld, waarmede hulp zal worden verleend, vandaan denkt te halen. En hoe hij meent dit geld om te kunnen zetten in levensmiddelen, machines, textiel etc. In het buitenland kan men met Nederlands-Indische gulden niet terecht. Er zullen dus deviezen moeten zijn, die nog niet worden verdiend, en dus schuilt hier een probleem, waarop wel enig licht had mogen vallen.

Zeer verwonderd zullen velen hebben gehoord, dat de schade nogal meevalt en dat het zeker mogelijk is die in drie jaren te herstellen, mits er hard wordt gewerkt. Dit laatste behoeft niet uitdrukkelijk te worden gezegd. Volgens binnenkomende berichten wordt er in de bedrijven, die aan de slag zijn, onmenselijk gezwoegd. Het tempo van de Hollanders was in Indië steeds hoger dan dat in Holland; thans gunt men zich nauwelijks rust. Op dit gebied valt ook stellig niet te klagen over het „lakse kapitaal”, want vele ondernemingen, waar men meent enige toekomstkansen te zien, zijn in bedrijf en daarvoor worden de middelen verstrekt. Het valt echter niet te ontkennen, dat hier sprake is van kapitalen, die altijd voor Indië waren bestemd en dat de ondernemers niet voor de vraag stonden: zullen wij ginds nieuwe zaken entameren?, maar voor het geheel andere probleem: zullen wij trachten van onze bezittingen te redden, wat te redden valt of zullen wij onze Indische bedrijven abandonneren? Men heeft veelal tot wederopneming van de oude bedrijven besloten, alhoewel vele onzekerheden de toekomst verduisteren, niet het minst op het gebied van de financiering. Het ware te veel gevegd om van de Hollanders te verlangen onder de vigerende omstandigheden hun schaarse spaargelden naar de Oost over te hevelen. De woorden van de heer van Hoogstraten animeren daartoe niet, want de schone beschouwingen laten geen licht vallen op de financiële positie van het land, waarvoor hij zo geestdriftig pleit. Hoe is de balans van Nederlands-Indië? Niet die van het bedrijfsleven, maar die van het land? Hoe hoog is de schuldenlast gestegen? Hoeveel geld wordt er dagelijks verbruikt en waar komt dat vandaan? Is de Nederlands-Indische gulden safe, of zal hij uiteindelijk een devaluatie moeten ondergaan en hoe groot zal die waardevermindering bij benadering moeten zijn? Op de laatste vraag kan natuurlijk geen antwoord worden gegeven, maar een balans van schulden en bezittingen zou toch te maken moeten zijn en het moet voor ieder geïnteresseerde van belang zijn daaromtrent iets te weten. Men brengt zijn kapitaal niet naar een land, waarvan men vreest, dat de staatsfinanciën in de war zijn of spoedig in de war kunnen geraken.

Er bestaat natuurlijk geen twijfel aan de ernst van de woorden van de heer van Hoogstraten over de betrekkelijk lichte beschadigingen, maar men is bevreesd, dat er een meningsverschil mogelijk is over de vraag, wat licht en wat zwaar is. Van vele ondernemingen kwam nog geen bericht binnen en het vermoeden bestaat, dat deze ondernemingen, die in het door de Republiek beheerde gebied liggen, zwaar getroffen zullen blijken als ze vrij komen. De Veiligheidsraad heeft de Republikeinen een lange termijn geschonken om zoveel kwaad te doen als mogelijk was. Wat men in de bladen leest omtrent de vrijgekomen

plantages is echter ook al weinig opwekkend en het kost waarlijk moeite om te begrijpen, wat een zware beschadiging zou zijn, als *deze* betrekkelijk licht worden bevonden. Ontvangt men particuliere berichten, dan verneemt men bovendien, hoe onbeschrijfelijk zwaar vele planters het hebben, omdat nog nergens werkelijke rust heerst. Sabotage en noncoöperatie zijn nog aan de orde van de dag en het leven van de Nederlandse werkers en van hun Indonesische medewerkers is nog vaak in gevaar. Een zuiver oordeel over de stand van zaken is nog niet te vellen, want *geen enkele maatschappij was tot heden in staat een betrouwbare balans op te maken*. Er is dan ook, zoals vanzelf spreekt, nog geen enkele vennootschap, die heeft aangeklopt bij het „aanzelende kapitaal”. Het mag echter worden verwacht, dat verschillende maatschappijen, zodra zij de toestand van hun bedrijf kunnen overzien, met voorstellen tot belangrijke kapitaalsafschrijvingen zullen moeten komen. Leest men een beschrijving van de toestand, waarin sommige ondernemingen zijn teruggevonden, en beziet men dan het kapitaal en de reserves op de laatst-verschenen vooroorlogse balansen, dan is het duidelijk, dat veelal een diep ingrijpende reconstructie noodzakelijk zal zijn.

Optimisme is onder deze omstandigheden uit den boze. Er is aanleiding tot grote zorg voor de toekomst van Indië; het is dwaas dit te verdoezelen. Nederlands-Indië zal misschien over enige tijd met gegevens voor de dag komen, omdat de Regering moet trachten leningen te sluiten. Men zal dan een prospectus op moeten maken en het zou verkeerd zijn dit lichtvaardig en te optimistisch samen te stellen. Gezond optimisme is mooi, ongezond optimisme is misdadig en wordt meestal op de duur hard gestraft.

Alle hoop is natuurlijk gevestigd op Amerika. Heeft men echter wel eens gezien, hoe 'n boekdeel van gegevens men in het land van de dollar pleegt te vragen, alvorens men het verstrekken van een lening wil overwegen? Indië zal zich gelukkig kunnen prijzen, als in dit geval niet alleen financiële grondbeginselen en gedachten zullen bepalen, maar toch zal men daar in ieder geval willen weten, welke de risico's zijn, die men op zich neemt. Het is verder zeer waarschijnlijk, dat men een Nederlandse garantie vragen zal, omdat Nederland meer vertrouwen in de wereld heeft dan de Republikeinse Regering, die nog moet tonen, waartoe ze bij machte is, en omdat men, ondanks alles wat er gebeurd is, ons land mede-aansprakelijk voor de toekomst pleegt te stellen. Ook voor het in de Veiligheidsraad zo smadelijk behandelde Oost-Indonesië zal men zonder Nederlandse ruggesteun nog geen leningen willen sluiten. De vraag is dan, of het antwoord is, dat Nederland zich steeds dieper interesseert in de desolate boedel Indonesië. Het is duidelijk, dat deze vraag ontkennend moet worden beantwoord, als de toestand niet aanmerkelijk verandert. Het is alleen verantwoord onze hulp te vergroten, onze krachten verder in te spannen, als orde en rust worden hersteld en als wij een overheersende stem behouden in het toekomstige regeringsbeleid, vooral in dat op financieel gebied.

Nemen wij aan, dat dit mogelijk is, dan alleen heeft het zin verder te schrijven. Wij hebben nog hoop, dat er een goede regeling tot stand zal worden gebracht, waarbij voor Nederland een leidende taak blijft weggelegd, maar wij weten, dat er dan in onze politiek veel zal moeten worden gewijzigd.

De opbouw van Indië, als eenmaal de orde zal zijn hersteld en de Regering in sterke betrouwbare handen zal berusten, wordt een onbeschrijfelijk zware taak. Laat men zich dit nimmer ontveinen en laat men hierover vooral niet zwijgen. Er zullen energieke werkers nodig zijn, die weten, dat ze enige jaren moeten zwoegen en kromliggen, alvorens de arbeid resultaten zal beginnen af te werpen. Het spreekt vanzelf, dat deze werkers een positie moeten verwerven, die aantrekkelijk is. Zij zullen toch niet alleen

kunnen denken aan het nut, dat hun werk afwerpt voor de toekomst van het land, maar ook aan de kansen voor zichzelf en voor hun gezin. Indië heeft geen behoefte aan hopeloze landverhuizers, voor wie in het eigen land geen plaats te vinden is en die dus bereid zijn alles te aanvaarden, evenmin aan de beruchte zwarte handelaren, die zich tot Indië aangetrokken zouden kunnen voelen door mogelijke corruptie, waarvoor kenners van Indië, niet geheel onbegrijpelijk, vrezen, maar aan uitgezochte bewaamde mannen, die verwachten zich in het gebied, waar ze zich gaan vestigen, te kunnen ontplooiën en die dus eisen mogen stellen.

Het herstel van de verwoeste aanplantingen kost verscheidene jaren, de vernieuwing van de machines eveneens. In Holland weet men bij ervaring hoe lang de termijnen zijn, waarop bestellingen worden aangenomen, en hoe remmend dit op de wederopbouw werkt. Het is daar ook bekend, hoe ontstellend hoog de prijzen zijn, die zullen moeten worden betaald. Men stelle zich dus in Indië niet voor, dat de vernielde fabrieken in een vloek en een zucht weer bedrijfsklaar zullen zijn. Het Nederlandse kapitaal zal niet afzijdig blijven, als er iets op te bouwen valt, maar voorlopig is het, beter, dat het zijn nuttig werk verricht in landen, waar werken onder normale omstandigheden mogelijk is, landen, waar orde heerst en waar men weet door wie men wordt geregeerd. Indië zal dus voorlopig tevreden moeten zijn met de middelen, die de reeds bestaande Indische maatschappijen ter beschikking kunnen stellen. Dit betoog geldt natuurlijk in het bijzonder voor cultuurondernemingen en voor mijnbouwondernemingen, omdat die hun kapitaal vastleggen in de bodem, in het binnenland gevestigd zijn, vaak ver van de plaatsen waar Europeanen geconcentreerd wonen en steun aan elkaar hebben.

Men kan zich natuurlijk allerlei illusies vormen omtrent een snelle verbetering en erop wijzen, dat de prijzen van de exportproducten zó hoog zijn, dat grote winsten zullen worden gemaakt. Vaak kan men lezen, dat palmolie thans ca f 1.000 per ton opbrengt tegen f 87 vóór de oorlog. Wat geeft dit echter zolang men niet kan produceren en uitvoeren, terwijl de prijzen zeer waarschijnlijk omlaag zullen gaan zodra Indië belangrijke hoeveelheden gaat exporteren? Eén der factoren, die de uitzinnige prijzen veroorzaakten, is immers het uitblijven van de Indische leveringen. Bovendien moet men bedenken, dat ook de kostprijzen zeer veel hoger zullen liggen, omdat de lonen ver uitsteken boven die van vóór de oorlog. Dit is een gevolg van de rijstprijzen¹⁾. De rijstpositie in Azië is slecht. In normale tijden voerden Burmâ, Siam en Indo-China ca 7 miljoen ton per jaar uit, die er voor zorgden, dat de bevolkingen van Malakka, Zuid-China, Nederlands-Indië etc. zonder voedselzorgen konden leven; in 1946 was die uitvoer gedaald tot 1½ miljoen ton. De productie in ons Indië liep al eveneens sterk terug, evenals die in andere landen, zoals bijv. Korea. Snel herstel van de rijstproductie is niet te verwachten, omdat heel Azië wel een heksenketel lijkt. Men streeft naar democratie, naar betere sociale voorzieningen en vergeet geheel, dat daarbij een goede voedselproductie zeer belangrijk is. Wie zag ooit een goede, democratische Regering vol van sociale zorg voor de bevolking in een land, waar ellendige armoede heerste? Het is bekend, dat men in Indië ook zeer vele plannen heeft op het gebied van sociale wetgeving en dat er reeds een stapel verordeningen bestaat. Hoe die fraaie maatregelen zullen worden gefinancierd, zal wel niemand weten. Het is echter een euvel van deze tragische tijd, dat men op elk gebied de meest kostbare plannen maakt, zoals men ze in tijden van welvaart om financiële redenen niet ter tafel durfde brengen. Men meent, dat alles mogelijk is, en doet alsof de wereld door

de oorlog in een periode van opperste weelde is geleid. Men zal in Indië spoedig ondervinden, dat de mogelijkheid tot goede sociale voorzieningen alleen kan liggen in een toekomst, waarin geregelde arbeid weer welvaart heeft gebracht. Legt men aan de buitenlandse ondernemingen te zware lasten op, dan verhindert men de mogelijkheden van herstel en men loopt gevaar, dat het te gronde gaan van die bedrijven de slechtst denkbare sociale toestanden zal inleiden. Sociale zorg is een kind van de welvaart! In het algemeen is het een rem op de ondernemingslust, dat zo weinig van de belastingplannen van de Regering bekend is, vooral omdat men vreest, dat de toekomstige belastingen zeer zwaar zullen zijn.

Indië zal als exportland alleen weer kunnen bloeien, als het produceren kan tot concurrerende prijzen. Dit is alleen mogelijk als de bevolking behoorlijk wordt gevoed, als de hygiënische verzorging wederom op vooroorlogse wijze werkt en als de cultures, waar nodig, worden gesteund door een goede wetenschappelijke voorlichting, waardoor het rendement van de aanplantingen wordt opgevoerd tot een hoogte, die het mogelijk maakt een goed en goedkoop product aan de markt te brengen. Daarom is opvoering van de rijstproductie, zoals de heer van Hoogstraten opmerkte, primair. Het ware te wensen, dat men Indië op dit gebied zelfgenoegzaam kon maken, wat stellig mogelijk moet zijn.

Overziet men de toestand in Indië, zoals die zich thans aan ons voordoet, dan is er allerminst reden tot optimisme. Veeleer komt men diep onder de indruk van de moeilijkheden, die nog om oplossing vragen en van de geweldige energie, die nodig zal zijn om de werkers, die de taak van de wederopbouw op zich zullen nemen, ter overwinning te voeren. Het is nuttig en nodig om zich niet te verdiepen in fraaie, onbevredigbare illusies, maar om de zaken te zien, zoals ze in werkelijkheid zijn. Dit zal de goede Nederlanders stellig niet weerhouden hun krachten aan het herstel van het ongelukkige land te geven, want zij voelen, dat hier een historische plicht te vervullen valt, waaraan Nederland zich niet dan gedwongen mag onttrekken.

Primair is echter onder alle omstandigheden een bevredigende oplossing van alle politieke conflicten. Dan eerst kan aan de opbouw ernstig worden gewerkt, want deze eist allereerst rust, orde en veiligheid. Een rekening moet worden opgemaakt, zodat vaststaat hoe de financiële verhouding is tussen Nederland en de zich vormende zelfstandige gebieden; rechten en verplichtingen van alle partijen moeten vaststaan. Een zuivere openingsbalans is daarvoor noodzakelijk. Ondernemers moeten weten, welke mogelijkheden de politieke toekomst hun heeft te bieden. Leerzaam zijn in dit verband de plannen in Burma, die al zeer weinig aantrekkelijk zijn voor vreemd kapitaal en vreemde arbeid. Er moet geen twijfel zijn omtrent de mogelijkheid van lonende arbeid en de vruchten daarvan moeten, zoals vanzelf spreekt, de ondernemers toevallen. Enig begrip omtrent belastingplannen is dus nodig. Men dient te bepalen, wat zal gebeuren op het terrein van grondhuur en erfpacht, opdat de cultures zonder bezwaar aanplantingen in de grond kunnen brengen. In het kort: er moet een normale staathuishouding tot stand komen, waarin alle rassen een plaats kunnen vinden. Thans zijn de onzekerheden op vrijwel elk gebied nog zeer groot.

Bij goede wil zal het mogelijk zijn het grote aantal problemen op te lossen, waarbij dan wel op de voorgrond moet staan, dat Nederland voldoende macht wordt toebedeeld om te waken over de grote belangen, die het in Indië heeft.

's-Gravenhage.

Th. LIGTHART.

¹⁾ Vgl. voor de invloed van de rijstchaarste op het kostenprobleem: „Het economisch herstel van Indonesië” in „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht” No. 2 van September 1947.

ENIGE ASPECTEN VAN DE STAND VAN ZAKEN MET BETREKKING TOT HET MARSHALL-PLAN.

In § 111 van het rapport van het „Committee of European Economic Cooperation”, dat gedurende de zomermaanden in Parijs door vertegenwoordigers van 16 Europese landen werd opgesteld, staat vermeld, dat „the Chairman, the Rapporteur-General, delegates from participating countries and a number of technical experts will hold themselves in readiness to provide the U.S. Government with information concerning the report”. Daartoe uitgenodigd door de Amerikaanse Regering en vergezeld door een aantal technische experts heeft een vertegenwoordiging van het „Committee of European Economic Cooperation”, bestaande uit Engelse, Franse, Ierse, Noorse, Italiaanse, Griekse en Nederlandse vertegenwoordigers, in October en begin November besprekingen in Washington gevoerd, welke een uitloeijsel waren van de bovenaangehaalde paragraaf uit het Parijse rapport.

De noodzakelijke twee fase van het werk, welke vooral tot doel had de Regering te Washington van voorlichting te dienen bij haar zware taak van de voorbereiding van de extra congressitzing, is thans afgesloten en het is van belang na te gaan, wat tijdens deze tweede fase is gebeurd, welke problemen op de voorgroond stonden en hoe in het algemeen de reactie van de administratie te Washington op het Parijse rapport is geweest. Daarbij is het goed een aantal feiten en verschijnselen vooraf te vermelden.

1. Het rapport van Parijs is op initiatief van de Amerikaanse Regering tot stand gekomen. De thans beroemd geworden rede van de Secretary of State, Marshall, op 5 Juni jl. voor de Harvard Universiteit gehouden, was de aanleiding voor de uitnodigingen, welke door de Franse en Engelse Regeringen aan de Europese landen werden gericht. Van een „plan” was geen sprake. Veel eerder was het een indicatie om een bepaald stuk werk door de Europese landen te laten verrichten. Het is zelfs de vraag, of de Amerikaanse Regering zich van de beginne af aan heeft gerealiseerd, wat zij met deze eenvoudige woorden uit de rede van 5 Juni zou ontketen. Over omvang en structuur van een eventuele hulp aan Europa had men in de V.S. op dat moment zeker geen duidelijke voorstelling, hoewel men het ernstige, schier onoplosbare probleem van het dollartekort voor Europa duidelijk onderkende.

2. Pas na de mislukking van de conferentie tussen Bidault, Bevin en Molotof en de daarop volgende weigering van de Oost-Europese landen werd het duidelijk, dat het „Marshall-plan” een West-Europees karakter zou dragen, en met de daaraan parallel lopende verscherping van de politieke verhoudingen werd het politieke element in de gehele discussie om, en over het Parijse rapport sterker. Het rapport zelf echter draagt allerminst de sporen van het primaat der politiek. Het is een economische analyse van de oorzaken van het dollartekort en het tracht ook een zuiver economische prognose te geven van de oplossing daarvan. Voortdurend wordt in het rapport de nadruk gelegd op het vitale belang van een vergroting van het handelsverkeer tussen Oost- en West-Europa.

3. Het rapport zelf en het daarin ontwikkelde herstelprogramma is gebaseerd op vier punten:

a. Een poging van de deelnemende landen om in de vier volgende jaren de productie zo sterk mogelijk op te voeren. Hierbij is men zoveel mogelijk uitgegaan van het bestaande productie-apparaat. Abstraherend van het deviezenaspect heeft men nagegaan, wat er nodig is om dit productie-apparaat volledig te benutten. Het spreekt vanzelf, dat de scheiding tussen uitbreiding en volledige benutting van het productie-apparaat niet strikt is te

trekken. Vervanging en vernieuwing van apparatuur brengt meestal een zekere uitbreiding met zich mede, maar de controverse, welke tijdens het begin der Parijse conferentie bestond tussen de mening, dat men de zgn. nationale plannen als uitgangspunt moest nemen of wel de bestaande capaciteit, is zonder twijfel ten gunste van de laatste gedachte beslist.

De uitwerking van dit productieprogramma en de daaruit resulterende invoerbehoefte werd voor een aantal vitale producten in zgn. technische rapporten samengevat (nl. ijzer en staal, energie, landbouw, transportmiddelen en hout), terwijl de invoerbehoefte van de andere producten in de algemene Europese betalingsbalans werd opgenomen. Het is van groot belang, dat men hierbij enkele feiten niet uit het oog verliest.

De importbehoefte, welke noodzakelijk zijn voor het realiseren van het programma en welke steeds zijn vermeld als Europese invoerbehoefte (d.w.z. van de 16 deelnemende landen + West-Duitsland) zijn niet het resultaat van een eenvoudige optelsom van de individuele landencijfers. Men heeft bij het opstellen van het Europese cijfer nl. zoveel mogelijk rekening gehouden met de reële beschikbaarheid van deze goederen. Hierdoor is het totale cijfer bijna steeds lager dan de som van de individuele aanvragen. Hoe echter, gezien de geringe beschikbaarheid van de goederen, de allocatie aan de landen afzonderlijk zal plaatsvinden, heeft men in Parijs buiten bespreking gelaten, mede omdat men reeds verwachtte, dat de V.S. hierin een belangrijk woord hebben mede te spreken.

b. Het scheppen en handhaven van interne financiële stabiliteit als een essentiële voorwaarde voor het volledige gebruik van de productieve en financiële bronnen van Europa.

c. Het bevorderen van de economische samenwerking tussen de deelnemende landen.

Een bespreking van de uitwerking van deze beide punten zou te ver voeren. Nu het Parijse rapport verkrijgbaar is gesteld, moge ik naar de inhoud daarvan verwijzen.

d. Een analyse van het deficit voor de komende vier jaren van de 16 deelnemende landen + West-Duitsland met het Amerikaanse continent. Te dien aanzien is vrij veel misverstand gerezen. Het totale deficit is in het Parijse rapport voor de jaren 1948 t/m 1951 berekend op ruim \$ 21,5 milliard. Dit cijfer, hoe exact het er ook moge uitzien, wil niets anders zijn dan een indicatie van de omvang van het probleem. Teveel onzekere factoren (bijv. het prijspeil) zij in een prognose van zo gecompliceerde aard aanwezig om dit cijfer als de laatste wijsheid te kunnen beschouwen. Daarbij komt, dat er geen sprake van is, dat dit deficit zou moeten worden gefinancierd door de Amerikaanse Regering. In dit deficit toch zijn een aantal kapitaalgoederen opgenomen, welke financiering typisch zou liggen op het terrein van de Internationale Bank. Hoewel deze financiering sterk afhankelijk is van de mogelijkheid voor de Bank om een beroep op de Amerikaanse kapitaalmarkt te doen, is het bedrag in het Parijse deficit toch opgenomen voor ruim \$ 3 milliard. Voorts berekent men een dollaroverschot in het verkeer met de niet participerende landen buiten het Amerikaanse continent van ruim \$ 2,8 milliard, terwijl tenslotte West-Duitsland naar schatting minstens voor \$ 3 à \$ 4 milliard in het deficit participeert, waarbij men zich op het standpunt kan plaatsen, dat de financiering van West-Duitsland voor een overwegend deel reeds een Amerikaanse verplichting is, welke als zodanig bestaat, afgezien van het zgn. Marshall-plan. Ook deze bovengenoemde bedragen zijn slechts schattingen; zij bewijzen echter eens te meer, dat aan het totale cijfer een niet al te starre betekenis moet worden toegekend.

4. Het Parijse rapport vraagt niet om een bepaald

bedrag aan hulp van de V.S. Het heeft tot doel in antwoord op de Amerikaanse indicatie een beeld te geven van de Europese economie; het is een feitelijk overzicht van de situatie en het bespreekt de middelen, welke noodzakelijk zijn om aan het einde van de periode van 4 jaar de economie van de deelnemende landen weer levensvatbaar te maken.

De Amerikaanse administratie moest zich na het overhandigen van het rapport op zeer korte termijn een oordeel vormen over de opzet en cijfers van het Parijse rapport, teneinde aan het Congres bepaalde voorstellen te doen, welke zij noodzakelijk achtte om aan de noodtoestand in Europa het hoofd te bieden. Zelf overtuigd van de noodzakelijkheid van grootscheepse hulp aan Europa moest zij voldoende gewapend en zeker van haar zaak het Congres tegemoet treden. Daarbij treedt het verschil tussen de staatsrechtelijke structuur van de Europese democratieën en die van de V.S. sterk in het licht. De scheiding tussen administratie en parlement is in de V.S. bijzonder sterk, zeker in de huidige periode, waarin een democratische Regering tegenover een in meerderheid republikeins Congres staat. Het feit, dat de administratie overtuigd is van de gewenstheid van een bepaalde maatregel, zegt in Amerika veel minder omtrent de kans tot uiteindelijke verwezenlijking dan in Europa en de besprekingen in Washington werden dan ook gevoerd in een atmosfeer van het werken aan een gemeenschappelijke zaak, welke uiteindelijk door een derde partij moet worden beslist. Deze verhoudingen worden nog toegespitst in een jaar voor de presidentsverkiezingen, waarin als steeds de binnenlandse politiek meer dan anders voorrang heeft boven alle andere problemen.

Terwijl de besprekingen van de Europese groep zich voornamelijk beperkten tot de departementale instanties, welke interdepartementaal optraden onder leiding van het State Department, werd door verschillende andere groepen aan hetzelfde onderwerp gewerkt en in de loop van November verscheen een aantal belangwekkende rapporten, welke van verschillende gezichtspunten uit het probleem van de hulp aan Europa behandelden. De belangrijkste daaronder zijn:

- a. Het rapport over „European Recovery and American Aid” van het zgn. Harriman Committee (een commissie van niet-ambtelijk vooraanstaande Amerikaanse figuren uit industrie, landbouw, wetenschap en bankwezen, onder leiding van „Secretary of Commerce” Harriman).
- b. Het rapport over „National Resources and Foreign Aid” van het zgn. Krug Committee (een ambtelijke commissie onder leiding van „Secretary of the Interior” Krug).
- c. Het rapport over „The Impact of Foreign Aid upon the domestic economy” van de „Council of Economic advisers”.
- d. De rapporten van het „House Select Committee on Foreign Aid” (zgn. Herter Committee).

Het valt niet te ontkennen, dat al deze rapporten een aantal reserves formuleren ten aanzien van het te Parijs verrichte werk. Het staat echter vast, dat zij alle uitdrukking geven aan de noodzakelijkheid van grootscheepse hulp aan Europa en aan de mogelijkheid voor de Amerikaanse economie om deze hulp te dragen. De kans van slagen van het Marshall-plan is tengevolge van deze rapporten zonder enige twijfel zeer sterk vergroot.

Bij aankomst van de Europese delegatie in Washington bleek een zeker wantrouwen te bestaan bij de Amerikanen ten aanzien van het Parijse cijfermateriaal. In uitvoerige besprekingen tussen de Europese experts en de Amerikaanse „working parties” werden de cijfers nauwkeurig geanalyseerd en werd van Europese zijde de noodzakelijke toelichting verstrekt. Eén van de belangrijkste resultaten van het verblijf in Washington is ongetwijfeld, dat het

vertrouwen in het Parijse rapport in hoge mate is versterkt. Hoewel vooral op het terrein van de beschikbaarheid van verschillende groepen van producten de Amerikaanse verwachtingen lager waren dan het uitgangspunt van Parijs. kon Marshall op 10 November jl. in zijn hoedschap aan het Congres toch verklaren: „After the most careful checking, with the assistance of experts drawn from many governmental agencies, we have concluded that the Paris report correctly identifies the courses of action necessary to produce recovery and indicates an approximate order of magnitude of the cost for the full four-year program”.

Het niet denkbeeldige gevaar, dat een nieuwe Europese conferentie zou moeten plaatsvinden ter correctie van het Parijse cijfermateriaal, werd mede hierdoor bezworen.

Hoewel het niet mogelijk is in dit korte bestek de in Washington gevoerde besprekingen uitputtend te behandelen, kunnen toch enkele hoofdproblemen uit het uiterst omvangrijke materiaal worden gelicht.

De omvang van de hulp.

Zeer duidelijk heeft de Amerikaanse administratie verklaard, dat de hulp aan Europa niet het karakter mag hebben van tijdelijke steunverlening, maar dat de Amerikaanse politiek erop moet zijn gericht om een volledig herstelprogramma voor Europa mogelijk te maken. Het is de bedoeling der Amerikaanse Regering de hulp te doen ingaan op 1 April 1948 en Marshall heeft het Congres verzocht voor het tweede kwartaal 1948 een bedrag van iets minder dan \$ 1,5 milliard te voteren en voor het fiscale jaar, lopende van 1 Juli 1948—30 Juni 1949, een bedrag van iets minder dan \$ 6 milliard. Als totaal bedrag voor de gehele periode noemde Marshall \$ 16 tot 20 milliard. Hieruit blijkt, dat, hoewel tal van onzekere factoren bestaan, de Amerikaanse Regering het midden kiest tussen de cijfers van het Parijse rapport en de suggesties van het Harriman Committee, welke vrij aanmerkelijk lager waren gesteld. Tevens werd in de besprekingen duidelijk, dat de Amerikaanse Regering een credietaanvraag aan het Congres doet voor jaarlijkse perioden en dat van een voteren van een totaal bedrag voor 4 jaar geen sprake zal zijn. Enerzijds maakt deze procedure het herstelprogramma, dat voor 4 jaar is opgezet, enigermate onzeker, anderzijds is de houding van de V.S. volkomen begrijpelijk, wanneer zij zo handelende de dwang tot het honoreren van de Europese toezeggingen sterker maakt.

Hoewel men uit bovengenoemde cijfers zeker niet mag afleiden, dat de Verenigde Staten alle hulp zullen verlenen, welke door het Parijse rapport als noodzakelijk is gesteld om het uiteindelijke doel van het Europese herstelprogramma te bereiken, is het verheugend, dat de orde van grootte, van de Parijse opzet en de aanvraag aan het Congres niet té zeer uiteenlopen.

De structuur van de hulp.

Het staat vast, dat de hulp ten laste van de Amerikaanse Treasury voor een zo groot mogelijk gedeelte in goederen zal worden verleend. Dit geldt zeker voor de zgn. 3 F's (food, fertilizers en fuel). Het is de opzet van de Regering om een zo groot mogelijk gedeelte van de kapitaalgoederen te doen financieren door de Internationale Bank, terwijl voor een derde tussenliggende categorie waarschijnlijk dollars op crediet-basis beschikbaar zullen worden gesteld.

Hoewel het nog niet vaststaat, hoe het door het Congres beschikbaar te stellen bedrag over de deelnemende landen zal worden verdeeld, is het m.i. het waarschijnlijkst, dat dit zal geschieden in bilaterale onderhandelingen, waarbij het mogelijk is, dat deze zullen aansluiten bij een multilateraal accoord.

Voor een deel zal de hulp waarschijnlijk bestaan uit „grants in aid”. Met name geldt dit voor de hulp in

goederen. Dit betekent echter niet, dat de opbrengst in nationale munt van deze goederen zonder meer ter beschikking van de verschillende regeringen zal worden gesteld. Op zijn minst moet men verwachten, dat over de besteding dezer opbrengsten overeenstemming zal moeten bestaan tussen het betrokken land en de Amerikaanse Regering.

Er is zelfs een sterke stroming in de V.S., welke deze bedragen wil doen storten op rekening van de U.S. Treasury in het betrokken land. Dit delicate punt is nog niet beslist, maar het ziet er naar uit, dat de middenweg zal worden bewandeld tussen volledige en vrije beschikingsmacht van de nationale regeringen en storting op rekening van de U.S. Treasury.

Het probleem van het dollardeficit tegenover andere landen op het Amerikaanse continent.

Dit vormde één van de moeilijkste vraagstukken, waarvoor beide partijen in Washington werden gesteld. Voor de Europese landen is het essentieel, dat zij ter vervulling van het door hen opgestelde herstelprogramma de beschikking krijgen over dollars teneinde hun deficit tegenover Latijns-Amerika en Canada te dekken. Voor de V.S. is dit politiek een bijna onoplosbaar probleem. Men kan van de Amerikaanse boer wel verlangen, dat hij belasting betaalt om de hulp aan Europa te financieren; moeilijker wordt het echter, wanneer dit belastinggeld wordt gebruikt om bijv. graan te kopen bij zijn Argentijnse concurrent, die niet alleen geen belasting voor hetzelfde doel betaalt, maar daarenboven nog een hogere graanprijs bedingt.

Wel heeft Marshall bij zijn voorstel aan het Congres verklaard, dat:

„We contemplate the use of funds provided under the program for purchases outside the U.S. of commodities not ready available in sufficient quantities in this country”, maar even later merkt hij ten aanzien van de andere landen op het Westelijk Halfrond op:

„Such countries should be encouraged to contribute directly as much as they can to the recovery program through grants in aid or by extending credits for exports to Europe”.

Het is hier niet de plaats om dieper op deze materie in te gaan. Vast staat echter, dat voor dit probleem een oplossing zal moeten worden gevonden, wil niet een belangrijk stuk van het Europees herstel, vooral op voedselgebied, hierdoor ernstig worden bedreigd. Zonder twijfel vormt dit één van de moeilijkheden, zo niet de ernstigste, van het gehele Marshall-plan.

Het is niet mogelijk om in één artikel ook maar een enigszins volledig beeld te geven. De problemen van interim-hulp, het ingrijpen van Amerika in de Europese verhoudingen, de organisatie van de hulp, de monetaire steunverlening, de kansen van het multilateraal betalingsverkeer en de andere vormen van Europese samenwerking moesten hier onbesproken blijven.

Over het Marshall-plan echter is noch in dit blad noch in andere bladen het laatste woord geschreven.

Tenslotte het volgende:

Het belang van de V.S. in het Europees herstel is driedelig: humanitair, economisch en politiek. Het is nooit duidelijk te onderscheiden, welke van deze drie factoren het sterkst de beslissingen beïnvloedt. Het op één noemer brengen van alle drijfveren is een veel voorkomende maar daarom niet minder ongeoorloofde vereenvoudiging.

Met spanning kijkt Europa deze weken naar het Amerikaanse Congres en daarachter naar de grote beslissingen van een groot volk.

's-Gravenhage.

E. H. VAN DER BEUGEL.

WAT TE DOEN MET DE EX-DUITSE OCTROOIEN EN OCTROOI-AANVRAGEN?

Ingevolge de artikelen 1 en 3 K.B. E 133 is de Staat der Nederlanden eigenaar geworden o.a. van de aan vijandelijke staten en vijandelijke onderdanen toebehoord hebbende octrooien en octrooi-aanvragen; het beheer van het vijandelijke vermogen berust ingevolge artikel 10 K.B. E 133 bij het Nederlandse Beheersinstituut, dat voor het beheer van de octrooien en merken de „Stichting Beheer Vijandelijke Octrooien en Merken”, in de regel „Octrooi-beheer” genoemd, in het leven heeft geroepen ¹⁾.

Het doel van de overgang van de activa vormen de bestanddelen van aan vijandelijke staten en onderdanen toebehoord hebbende vermogens is volgens de toelichting op K.B. E 133 tweeledig: in de eerste plaats het verhaal van de vorderingen van de Staat op Duitsland, in de tweede plaats het breken van de Duitse invloed op onze economie ²⁾. De aan het Beheersinstituut toevertrouwde liquidatie van de vijandelijke vermogens (art. 11 K.B. E 133) heeft dus het karakter zowel van „Reparationsliquidation” als van „Entdeutschungsliquidation”; deze uitdrukkingen zijn gebezigd ter omschrijving van de liquidaties van Duitse bezittingen ingevolge het Vredesverdrag van Versailles ³⁾.

Wanneer wij de literatuur nagaan betreffende het op de Staat overgegangene octrooibezit, waaronder ik ook de aanvragen versta, treft het, dat geen der schrijvers ten aanzien van de opbrengst illusies koestert.

De Haan verwacht in het bijzonder ten aanzien van de octrooien, die los gemaakt zijn van het researchcentrum, waaruit zij zijn voortgekomen, en van het productieproces, waarin zij werden toegepast, dat het Duitse octrooibezit voor de Staat betrekkelijk geringe financiële voordelen zal opleveren ⁴⁾. Davidson voorziet, dat het vijandelijke octrooibezit in Nederland niet veel zal opbrengen ⁵⁾. „Het octrooi is immers slechts een stuk papier, dat de uitvinding min of meer nauwkeurig omschrijft. Om tot praktische toepassing van die uitvinding te komen, komt in de regel heel wat meer kijken en moeten diverse kinderziekten worden doorstaan”. „Een octrooi of merk zonder de kennis van de oorspronkelijke houder is als een etalagedoos; even fraai van uiterlijk als de echte verpakte waar, maar in werkelijkheid leeg en dus vrijwel waardeloos, tenzij men in staat is zelf ook de volle doos te maken”. Aldus Davidson.

Doorman taxeert de opbrengst van vijandelijke octrooien ingeval van verkoop laag en ontwerpt een regeling, waarbij aan de octrooihouder het octrooi onder bepaalde voorwaarden wordt teruggegeven ⁶⁾.

Waren dus de verwachtingen ten aanzien van de opbrengst uit het op de Staat overgegangene octrooibezit reeds niet hoog gespannen, het Accoord van Londen van 27 Juli 1946 ⁷⁾ heeft nog op deze verwachtingen de domper gezet, getuige het opstel van Haardt ⁸⁾, volgens wie het Accoord ons de laatste mogelijkheid ontnemt op het

¹⁾ Zie de nieuwe statuten van deze Stichting in „Bijblad bij De Industriële Eigendom (B.I.E.)” 1947, blz. 39.

²⁾ Zie „B.I.E.” 1946, blz. 148.

³⁾ Vgl. H. Isay, „Die privaten Rechte und Interessen im Friedensvertrag” 1923, 3de druk, blz. 97 en 98.

⁴⁾ Mr Ir C. J. de Haan, „Het beheer van Duitse Octrooien”, in „Economisch-Statistische Berichten” van 11 October 1945, blz. 152 e. v. In dezelfde zin ook Haardt in zijn nog te noemen, meer recent opstel.

⁵⁾ Ir C. M. R. Davidson, „Het vijandelijk octrooi- en merkenbezit” in „E.-S. B.” van 29 November 1945, blz. 261 e. v.

⁶⁾ G. Doorman, „Onteigende octrooien van onderdanen der vijandelijke landen”, „B.I.E.” 1945, blz. 36 e. v. Ten aanzien van de opbrengst van de ci-devant Duitse merken koestert S. C. Bakkenist in „Vormt het eigendom van Duitse merken een waardebezit voor den Nederlandschen Staat?”, „Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde”, 1946, blz. 152 e. v., geen hoog gespannen verwachtingen.

⁷⁾ „B.I.E.” 1946, blz. 137; zie voor de ondertekening van het Accoord „B.I.E.” 1947, blz. 28.

⁸⁾ W. L. Haardt, „Nieuwe plannen ten aanzien van het vijandelijk octrooibezit in Nederland”, „B.I.E.” 1946, blz. 138 e. v. Zie ook C. M. R. Davidson, „Geen gelukkige greep” in „De Zakenwereld” 1947, blz. 187.

vijandelijk octrooibezit nog enig rechtstreeks verhaal voor onze vorderingen op de vijand te vinden.

Ofschoon de artikelen 4 en 5 van het Accoord de werking van artikel 1 ervan, volgens welke bepaling „all former wholly German-owned patents, issued by it (i.e. each Government) and in its possession or control under the general law and regulations relating to German-owned property, shall be dedicated to the public or placed in the public domain or continuously offered for licensing without royalty to the nationals of all Governments, parties to this Accord”, enigszins beperken, schijnt het niet voor tegenspraak vatbaar, dat, nu het Accoord in werking is getreden, de baten uit geheel aan Duitse onderdanen toebehoord hebbende octrooien voor onze Schatkist tot een minimum zijn gereduceerd. Het inschrijfgeld ad f 25, dat Octrooi-beheer ter verkrijging van een gratis licentie van Octrooigelden eist⁹⁾, zal geen zoden aan de dijk zetten en ware beter niet in het leven geroepen, ook omdat het zich wellicht niet geheel verdraagt met de geest van artikel 1 van het Accoord.

Wat er ook zij van dit aan ons land en andere debiteurstaten klaarblijkelijk opgedrongen Accoord, het verdient de aandacht, dat het de Staat vrijlaat ten aanzien van de hem thans toebehorende octrooi-aanvragen en ten aanzien van de slechts gedeeltelijk aan Duitsers toebehoord hebbende octrooien; de laatste categorie zal overigens niet van belang zijn. Doch — het zij herhaald — ten aanzien van de geheel aan Duitse onderdanen toebehoord hebbende octrooien moeten wij wel aannemen, dat deze, voorzover niet vóór 1 Augustus 1946 (art. 4 Accoord) verkocht of door licentieverlening in exploitatie gebracht, een *onverteerbare massa* voor ons land vormen. Hetzelfde geldt ten aanzien van de op de Staat overgegangene octrooi-aanvragen, ook al is op de op haar te verlenen octrooien het Accoord niet toepasselijk; de waarde van (het overgrote deel van) de hieruit voortvloeiende octrooien is zonder de beschikking over het bedrijf, waarin de betreffende uitvindingen kunnen worden toegepast, minstens twijfelachtig; nieuwe ontillering van de Nederlandse industrie, die bovendien veelal niet over de „know how” zal beschikken, is thans moeilijk aan te brengen; Davidson heeft nog opgemerkt, dat de Duitsers tijdens de bezetting voor hun belangrijkste uitvindingen geen octrooi hier te lande plachten te verzoeken¹⁰⁾.

Wanneer wij ons afvragen, wat wij moeten doen met het vroeger Duitse octrooibezit, moeten wij ons laten leiden niet alleen door onze zo begrijpelijke wens de schade, die de oorlog aan ons land heeft berokkend, op de in artikel 1, sub 8, K.B. E 133 nader omschreven activa van Duitsland en zijn onderdanen te verhalen; wij moeten ook met overwegingen van andere orde rekening houden en wij kunnen met deze gemakkelijk rekening houden, nu onze financiële verwachtingen ten aanzien van de aan Duitsers toebehoord hebbende octrooien slechts zeer laag gespannen mogen zijn.

Zoals uit de artikelen 3, lid 3, en 11 van K.B. E 133 blijkt, heeft de Staat der Nederlanden zich in het bezit van het vijandelijk vermogen gesteld ten einde dit te liquideren en zal de bestemming van het aldus aan de Staat opgekomen vermogen, met inachtneming van de vredesverdragen, nader bij de wet worden geregeld.

Nu wil ik de geoorlooftheid van onteigening of confiscatie van de vijandelijke vermogens in het algemeen onbesproken laten. Zoals op de op 26 April 1947 gehouden vergadering van de Vereniging voor Internationaal Recht tot uiting is gekomen, werd de gedwongen overgang van de vijandelijke vermogens, zich bevindend in een overwonnen hebbend land, op dit land in strijd geacht met de desbetreffende Nederlandse opvattingen van vijf en twintig

jaren geleden — wij waren toen geen rechtstreeks belanghebbende! — en is het de vraag, in hoeverre hij thans in overeenstemming is met het Nederlandse rechtsbewustzijn.

Octrooien, octrooi-aanvragen, rechten op handels- of fabrieksmerken en auteursrechten verkeren echter tengevolge van de parallel lopende bepalingen van artikel 2 van het Unieverdrag van Parijs en artikel 4 van de Berner Conventie in een uitzonderlijke positie, daar de tot deze tractaten toegetreden landen zich verplicht hebben elkaars onderdanen dezelfde rechten als hun eigen onderdanen toe te kennen ten aanzien van de genoemde onderwerpen. Nederland en Duitsland behoren — ik beperk mij tot de Industriële Eigendom — tot de landen, die tot het Unieverdrag (Uv.) zijn toegetreden, de Unielanden.

Doorman heeft in zijn reeds geciteerd opstel de ont-eigening van vijandelijke octrooien als te weinig Europees en als in flagrante strijd met artikel 2 Uv. omschreven; ook ik heb artikel 2 Uv. ter sprake gebracht¹¹⁾. De Nederlandse noodwetgever, die het auteursrecht en de rechten op het gebied van de Industriële Eigendom niet heeft onttrokken aan de bepalingen betreffende vijandelijke vermogens¹²⁾, heeft in E 133 ten aanzien van vijandelijke onderdanen het Unieverdrag en de daarmee samenhangende nationale wettelijke normen opzij gezet, hoewel de Hoge Raad in een tijdens de bezetting gewezen arrest het Unieverdrag implicite als tussen Nederland en Duitsland van kracht heeft beschouwd¹³⁾ en de Octrooiraad en het Merkenbureau hetzelfde standpunt hebben ingenomen, waarop Duitsland voor de instorting ten aanzien van Nederland ook stond.

Betreffende de vraag, of de tweede wereldoorlog het Unieverdrag van Parijs buiten werking heeft gesteld, wil ik er hier slechts op wijzen, dat de rechtspraak sinds 1872 tot deze oorlog zich in het algemeen op het standpunt heeft gesteld, dat collectieve en bilaterale verdragen, die zuiver particuliere belangen van de staatsburgers dienen, w.o. die op het gebied van de artistieke en industriële eigendom; van kracht blijven tussen vijandelijke landen¹⁴⁾. En ik wil de vraag slechts stellen, of onze noodwetgever in een noodwet betreffende de behandeling van het vijandelijk vermogen in Nederland implicite verdragen als Unieverdrag en Berner Conventie terzijde kan stellen ten aanzien van vijandelijke staten en onderdanen, hoewel deze verdragen een dergelijke gedeeltelijke schorsing of buitenwerkingstelling niet kennen¹⁵⁾. Vooral indien men het verdragsrecht als recht van hoger orde dan het nationale beschouwt¹⁶⁾, is het moeilijk de op K.B. E 133 steunende maatregelen op het gebied van de industriële eigendom te verdedigen.

¹¹⁾ „B.I.E.” 1946, blz. 70; „W.P.N.R.” 3963.

¹²⁾ In art. 1 sub 8 E 133 wordt slechts de handelsnaam explicite genoemd; in de toelichting („B.I.E.” 1946, blz. 148) worden octrooien (met het ouderwetse woord *patentes*) genoemd.

¹³⁾ H.R. 11 Juni 1943, „N.J.” 1943, no. 489, „B.I.E.” 1943, no. 100 (Herbol-Schlagfest).

¹⁴⁾ L. Erades, „De invloed van den oorlog op de geldigheid van verdragen”, 1938, blz. 183, 213 e.v., 260, 315, 316 en 358, voorts blz. 223-30, 239-42 en 343; vgl. voorts in het bijzonder ten aanzien van de oorlog 1914-1918 en de vrede van Versailles o.a. H. Isay, o.c., blz. 31 en 32, en L. Bänfer in „Leske-Löwenfeld”, „Die Rechtsverfolgung im internationalen Verkehr”, dl. IV, 1929, blz. 123 e.v. Wellicht moet men echter ten aanzien van de Duitsers na 1930 ten deze een uitzondering maken. In het derde Rijk immers vervulde een ieder de hem vanwege de partij of Staat opgedragen functie en moest de Duitse economische invloed op en in het buitenland worden aangewend in de eerste plaats in het belang van Duitsland. Zie dienaangaande ten opzichte van de Verenigde Staten G. Reimann, „Patents for Hitler”, 1945.

¹⁵⁾ Zeer duidelijk blijkt de onmogelijkheid hiervan uit het Arrangement van Madrid betreffende de internationale inschrijvingen, waarvan voor ons nog de Haagse tekst geldt. Dit Arrangement laat de overdracht (cession) van een internationaal ingeschreven merk voor een enkel land niet toe; hierin zal K.B. E 133 geen wijziging kunnen brengen. Deze overdracht is uitdrukkelijk toegelaten in art. 9 ter, lid 2 van de te Londen (1934) vastgestelde tekst, die Nederland nog niet heeft goedgekeurd en bekrachtigd. Moge ook hierin een aanleiding voor de wetgever zijn ten spoedigste tot goedkeuring van de te Londen vastgestelde teksten van Uv. en Arrangement over te gaan!

Vgl. hierbij Hof den Haag, 18 November 1946, „B. I. E.” 1947, nr. 21, en Rb. den Haag, 30 April 1946, „B. I. E.” 1946, nr. 29.

¹⁶⁾ Telders heeft deze theorie bestreden in zijn praeadvies aan de Nederlandse Juristen Vereniging 1937, blz. 18 e.v.

⁹⁾ „B.I.E.” 1947, blz. 41.

¹⁰⁾ Ir C. M. R. Davidson, „Nederlands kans als octrooi-centrum van Europa”, „E.-S. B.” van 20 Maart 1946, blz. 186.

Doch ook al moge de houding van Nederland ten aanzien van het aan vijandelijke staten en onderdanen hier te lande toebehoord hebbende octrooi- en merkenbezit juridisch verdedigbaar zijn, dan nog blijft de vraag, of zij rechtvaardig en billijk is, en of het geen aanbeveling verdient op het gebied van de industriële eigendom, voorzover nog mogelijk, ongedaan te maken, wat E 133 op dit gebied heeft gedaan. Ik beantwoord deze vraag bevestigend en meen hierboven te hebben aangetoond, dat tegen de praktische gevolgen van deze mening op grond van financiële verwachtingen geen bezwaar kan bestaan.

Ook andere overwegingen maken terugkeren op de ingeslagen weg raadzaam.

In de eerste plaats, dat kleine staten als Nederland in deze tijd, waarin de feitelijke macht van een paar zeer grote mogendheden de doorslag geeft, het voorbeeld moeten geven ten aanzien van het naleven van verdragen; temeer reden is er het voorbeeld ten aanzien van de naleving van verdragen aan Duitsland te geven, waar wij dit land en zijn as-genoten met reden verwijten verdragen als vodies papier te hebben verscheurd.

In de tweede plaats is de vraag, of het niet langer verschuldigd worden door Nederlanders van vergoedingen voor de toepassing van uitvindingen, door octrooien ten behoeve van Duitsers beschermd, gunstig op onze handelsbetrekkingen met Duitsland zal werken. De vraag kan ruimer gesteld worden, nl. zo, welke de invloed op onze handelsbetrekkingen met Duitsland zal zijn van een aanzienlijke vermindering van de bronnen van Duitse vorderingen op Nederland, bijv. tengevolge van het bevredigen van onze tot de oorlog in Duitsland bevredigde behoeften in Nederland (of in andere landen dan Duitsland).

Bij de beantwoording van deze vraag zal er m.i. rekening mede moeten worden gehouden, dat beperking van onze zichtbare en onzichtbare importen uit Duitsland zal kunnen leiden tot beperking van onze, bijv. voor de landbouw, zo noodzakelijke export van goederen, waarvan wij meer produceren dan nodig is ter bevrediging van eigen behoeften, naar Duitsland; tegenover een wellicht gelijk gebleven Nederlandse behoefte aan export naar Duitsland zal waarschijnlijk een verminderde behoefte aan import uit Duitsland ontstaan.

Wij weten allen, hoe zeer de Nederlandse economie is geschaad als gevolg van het wegvallen van de handel met Duitsland; het is voor Nederland een levensbehoefte, dat deze handel zo spoedig mogelijk wordt hervat.

Terwijl wij over onze bedrijven en andere activa in Duitsland de beschikking hebben, zullen de Duitsers hier te lande van voren af aan moeten beginnen; zij zullen tengevolge van K.B. E 133 dan zelfs niet een kantoorstool kunnen aankopen, zonder dat Nederland hun voor de aankoop van deze crediet heeft verstrekt. Dit zal de hervatting van de economische betrekkingen niet vergemakkelijken en de Duitsers niet tot Nederland aantrekken; zij zullen veelal ook in eigen land in hun behoeften kunnen voorzien, bovendien zonder het maken van schulden in den vreemde.

Laten wij ons toch vooral afvragen, of een algehele „Entdeutschung” voor ons land op haar plaats is, van welks bestaan een van de belangrijkste pijlers de handel met Duitsland is; slechts ten aanzien van het na 10 Mei 1940 door Duitsers hier te lande verworven vermogen zal deze vraag in het algemeen terstond bevestigend mogen en moeten worden beantwoord. Daar het er naar uitziet, dat het vredesverdrag met Duitsland voorlopig niet tot stand zal komen, zal moeten worden gestreefd naar een modus vivendi, die de vredestand inleidt en nabijkomt; met overwegingen van deze aard zal bij de uitvoering van E 133 door het Beheersinstituut terdege rekening moeten worden gehouden.

Op grond van deze overwegingen zou ik de volgende voorstellen willen doen.

Ten aanzien van de octrooi-aanvragen, de niet onder het Accoord van Londen vallende, d.w.z. de niet geheel aan Duitsers toebehoord hebbende octrooien en de (niet verkochte) rechten op handels- en fabrieksmerken¹⁷⁾, zijn wij vrij de eigendomsovergang op de Staat ex artikel 3 E 133 teniet te doen. De instandhouding van de octrooi-aanvragen zal de Staat slechts weinig behoeven te kosten. Wij kunnen de Duitsers, wanneer ons land en het hunne de handel hervatten, zodoende de beschikking teruggeven over enige voor hen waardevolle, voor ons weinig betekende activa, die voor hen een prikkel zullen zijn hun handelsverplichtingen na te komen; de houders van octrooien en octrooi-aanvragen zullen om verschillende redenen juist deze niet gaarne in beslag zien worden genomen en in het bezit van anderen overgaan.

Wij zouden de onder artikel 1 van het Londens Accoord vallende octrooien, om deze reden ter voldoening aan onze verplichtingen uit dit Accoord belast met een „Lizenzbeheerschaft”¹⁸⁾, kunnen teruggeven aan de vroegere houders. De instandhouding van deze octrooien behoeft de Staat slechts een gering bedrag te kosten; indien de Staat er tegen opziet zichzelf te financieren, zal hij wellicht uitstel van betaling van de jaartaxen ingevolge artikel 5 G 202 kunnen verkrijgen of zich door de wetgever van de betaling van taxen kunnen doen vrijstellen. Dat van mijn standpunt uit overwegend bezwaar tegen het verval van deze octrooien bestaat, behoeft geen betoog.

Op dezelfde wijze zou Nederland ten aanzien van de niet verkochte rechten op handels- en fabrieksmerken en de auteursrechten kunnen handelen.

De vraag is, of het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) de door mij voorgestane handelwijze toelaat.

Ingevolge art. 37 E 133 kan het Beheersinstituut op daartoe gedaan verzoek aan bepaalde personen vrijstelling van een of meer der bij of krachtens dit besluit uitgevaardigde bepalingen e.d. verlenen, doch ik heb geen bepaling vermogen te ontdekken, die het Beheersinstituut met zoveel woorden het recht geeft tot een conservatoir beheer, dat per saldo aan de vroegere Duitse rechthebbenden ten goede kan komen. Hier staat echter tegenover, dat art. 11 het Beheersinstituut niet uitdrukkelijk de bevoegdheid toekent onder zijn beheer staande vermogensbestanddelen opzettelijk te niet te doen gaan, en dat het Beheersinstituut bij zijn beheer ook met politieke overwegingen, zeker ten aanzien van de niet of moeilijk realiseerbare activa, rekening zal mogen houden; ingevolge art. 11, lid 2, E 133 is het Beheersinstituut bevoegd zich bij de in art. 11, lid 1, omschreven beheershandelingen ook door het algemeen belang te laten leiden. Ook dit heeft tengevolge, dat het Beheersinstituut voor zijn beheer slechts tegenover de Staat verantwoordelijk is¹⁹⁾.

Naar aanleiding van het in de toelichting op K.B. E 133 ter sprake gebrachte karakter van de liquidatie van de Duitse vermogens als „Entdeutschungsliquidation”, wil ik nog een slotopmerking maken.

Onze handel met Duitsland was vroeger zeer belangrijk. Ik kan mij voorstellen, dat de hervatting van deze handel bevorderd kan worden, indien de Duitsers in Nederland weer over eigen bedrijven kunnen beschikken, gelijk de Nederlanders dit in Duitsland doen. In breder verband gezien heeft het niet voldoende zin alle Duitse activa, hier te lande te liquideren²⁰⁾ of te vernietigen; dit

¹⁷⁾ Verkoop van een recht op een merk, d.w.z. een herkomstteken ter onderscheiding van waren van soortgelijke van een ander, zonder het bedrijf, werkt misleidend t.a.v. het publiek.

¹⁸⁾ Men lette op „continuously offered for licensing without royalty” in art. 1 Accoord Londen. Octrooi-beheer heeft blijkbaar de gratis licentieverlening gekozen, niet de andere in art. 1 genoemde wijzen om de „wholly German-owned” octrooien krachteloos te maken.

¹⁹⁾ Vgl. J. R. H. van Schaik, „Het beheer volgens het besluit vijandelijk vermogen” (III), „V.P.N.R.” 3985.

²⁰⁾ Bovendien voor prijzen, die naar alle waarschijnlijkheid liggen beneden de waarde, die deze voor de vroegere Duitse rechthebbenden hadden. Dit zal in het bijzonder voor de tot bedrijven behoord hebbende activa gelden.

geldt, zoals ik reeds zeide, in het bijzonder ten aanzien van de aan Duitsers vóór 10 Mei 1940 toebehoord hebbende, in Nederland gelegen handels- en fabrieksinrichtingen en hun overige bedrijfsvermogen. Het zou na de eerste tientallen jaren na het sluiten van de vrede zeer goed kunnen blijken, dat tegenover de tezamen ongetwijfeld een zeer belangrijk bedrag vormende liquidatiesaldi van de op de Staat overgegangene Duitse vermogens een begrijpelijke afkeer van de Duitsers hun handel weer over ons land te leiden, waar hun handelsvermogens niet veilig zijn gebleken, in een veel groter bedrag zal resulteren, dat voor Nederland tijdens de vrede verloren zal gaan ²¹⁾.

's-Gravenhage.

Mr J. G. BUDDINGH DE VOOGT.

²¹⁾ In het bovenstaande heb ik de door Nederland ondertekende, doch nog niet goedgekeurde en bekrachtigde overeenkomst van Parijs van 14 Januari 1946 betreffende de herstellerveranties, die van latere datum is dan K.B. E 133, buiten beschouwing gelaten. Deze overeenkomst, die het maken van afwijkingen niet schijnt toe te laten, verplicht de toetredende Staten de Duitse bezittingen in hun gebied onder beheer te stellen teneinde te voorkomen, dat de vroegere rechthebbenden deze terug verkrijgen. Blijkens de door de Minister van Financiën ondertekende nota omtrent de resultaten van de Internationale Conferentie van Parijs inzake de Duitse herstellerveranties dd. 9 Februari 1946 (stukken Tweede Kamer, Bijlagen, 1945-46, No. 154, 1) ligt het in het voornemen van de Regering de overeenkomst van 14 Januari 1946 aan het Parlement ter ratificatie voor te dragen; tot nog toe is, voorzover ik weet, geen ontwerp van een desbetreffende wet ingediend. Terecht ziet de Regering in deze overeenkomst een door de Staten-Generaal krachtens art. 60 Gw. goed te keuren verdrag; ik hoop, dat, wanneer dit ontwerp eens in de Kamers behandeld wordt, rekening wordt gehouden met de zeer uitzonderlijke positie, in welke Nederland t.o.v. Duitsland verkeert, in hoedanige geen der andere geallieerden verkeert. Doch moet de in de tekst besproken overeenkomst van Londen van 27 Juli niet eveneens worden goedgekeurd en bekrachtigd?

Blijkens de Handelingen der voorlopige Staten-Generaal, 1945—1946, Bijlagen 154, 1-2, is het de bedoeling van de Regering de op 14 Januari 1946 te Parijs ondertekende overeenkomst betreffende de Duitse herstellerveranties te doen goedkeuren. Ik hoop, dat de Staten-Generaal de mogelijke goede en kwade gevolgen van deze overeenkomst terdege onder de ogen zien alvorens haar goed te keuren.

Heeft de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel deze zaak in studie genomen?

DE EXTERN MONETAIRE POSITIE EN DE INVOERBELEMMEEREN VAN CANADA.

Men schrijft ons:

Tot één van de merkwaardigste, misschien mag men wel spreken van paradoxale verschijnselen van de na-oorlogse periode behoren de huidige moeilijkheden van Canada. De volkshuishouding van dit land is volkomen gezond, sterker nog, van de goederenzijde gezien bevindt het land zich in een periode van ongekende welvaart en toch moet het een reeks van drastische maatregelen nemen ter beperking van de invoer en ter bescherming van de betalingsbalans.

De belangrijkste maatregelen, welke Canada op 17 November heeft afgekondigd, zijn:

1. Het verbod van invoer van een groot aantal duurzame consumptiegoederen, die ook in Canada worden vervaardigd (o.a. radio's, wasmachines, ijskasten enz.).

2. De contingentering van de invoer van één aantal goederen (vruchten, groente, textiel, rubber- en leerartikelen enz.).

3. Beperking van het reizen naar het buitenland door een bedrag van slechts \$ 150 per jaar toe te staan voor buitenlandse plezierreizen.

4. De heffing van een accijns van 25 pCt op een groot aantal duurzame consumptiegoederen.

Tot de constructieve maatregelen om de schaarste van dollars te bestrijden behoren:

1. Een crediet van de Amerikaanse Export-Import Bank ten bedrage van \$ 300 miljoen.

2. Bevordering van de goudproductie door maatregelen, welke door het Parlement moeten worden genomen.

3. Bevordering van de uitvoer naar de Verenigde Staten.

De verklaring van de huidige moeilijkheden van Canada is betrekkelijk eenvoudig. Het land is de dupe van het volkomen verstoorde betalingsverkeer in de wereld, van zijn vrijgevigheid in de internationale credietverlening na de oorlog en wellicht van zijn monetaire politiek.

Canada heeft steeds een zeer levendig handelsverkeer met de Verenigde Staten gehad, hetgeen niet alleen voortvloeit uit de geografische positie van het land, maar tevens uit de gevarieerder industriële structuur van zijn zuidelijke buur. Mede tengevolge van het feit, dat de industrialisatie van Canada zich door de oorlog enorm heeft ontwikkeld, is het handelsverkeer met de Verenigde Staten nog intensiever geworden. Uit een oogpunt van de positie van de betalingsbalans komt daar nog bij, dat de Amerikaanse investeringen in Canada zeer belangrijk zijn — o.a. in Canadese fabrieken van Amerikaanse automobielsmaatschappijen — hetgeen met het oog op het karakter van deze investeringen, nl. directe investeringen in tijden van hoogconjunctuur, tot zeer belangrijke remises naar de Verenigde Staten aanleiding geeft. Canada heeft dus jaarlijks aan de Verenigde Staten per saldo grote bedragen, uit hoofde van en het handelsverkeer en de transfering van dividenden, amortisaties enz. te betalen ¹⁾.

In normale tijden, d.w.z. bij een vrij internationaal betalingsverkeer, zou dit geen moeilijkheden behoeven op te leveren. Canada heeft een uitvoeroverschot, waarmee het aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Het vooroorlogse mechanisme van haar betalingsbalans is echter verstoord door deviezenrestricties en andere belemmeringen in een groot deel van de wereld. Eenvoudig voorgesteld is de structuur van de Canadese handel als volgt. Canada heeft een invoersaldo met de Verenigde Staten, daarentegen een uitvoeroverschot met Engeland en de meeste andere landen. Bij een vrij internationaal betalingsverkeer, zou Canada haar vorderingen op Engeland en andere landen kunnen omzetten in dollars om daarmee haar verplichtingen ten opzichte van de Verenigde Staten na te komen.

Twee factoren verhinderen op het ogenblik de functionering van dit mechanisme.

1. Een deel van de uitvoer van Canada naar Engeland en andere landen vindt op crediet plaats. Deze export levert dus geen deviezen op.

2. Een ander deel van de uitvoer wordt betaald in deviezen, welke niet in dollars kunnen worden omgezet.

De geschetste moeilijkheden deden zich ook reeds in 1946 voor, terwijl over dat jaar de betalingsbalans een overschot opleverde. De interne monetaire situatie van het land is dan ook geremd. De begroting is in evenwicht en het prijspeil was tot voor kort betrekkelijk laag. Vergeleken met het prijspeil in de Verenigde Staten en vele Europese landen, was de Canadese dollar zelfs ondergewaardeerd, als men althans de koopkrachtpariteits-theorie voor dit doel wil aanvaarden.

De prijscontrole in Canada, die in 1941 werd ingevoerd, heeft veel resultaat opgeleverd. Het prijsniveau steeg minder dan in de meeste andere landen. Globaal gesproken bleef het ongeveer in evenwicht met de prijsbeweging in Engeland. Dit was na de prijsstijging in de Verenigde Staten sedert de zomer van 1946, welke ook het Canadese prijspeil zou hebben beïnvloed, mogelijk door de revaluatie van de Canadese dollar in Juli 1946. Terwijl Engeland echter na de oorlog de prijscontrole handhaafde, heeft Canada langzamerhand zeer veel verlichtingen aangebracht, de belangrijkste aan het eind van het vorige en het begin van dit jaar. Mede tenge-

¹⁾ Van deze bedragen moet o.a. het nettó-bedrag van het wederzijdse toeristenverkeer worden afgetrokken. De inkomsten voor Canada uit het Amerikaanse toeristenverkeer zijn groter dan de bedragen, die Canadese toeristen in de Verenigde Staten uitgeven.

volge van de sterke prijsstijging in de Verenigde Staten zijn de prijzen in Canada in de loop van dit jaar sterk gestegen. Desondanks is per saldo het prijsniveau in Canada minder sterk gestegen dan in de Verenigde Staten. Op deze basis is de Canadese dollar nog altijd ondergewaard met de Amerikaanse dollar.

Zoals reeds opgemerkt liggen de moeilijkheden van Canada in de externe monetaire positie. Tengévolge van de grote bedragen, die Canada uit hoofde van haar betalingsverkeer met de Verenigde Staten aan Amerikaanse dollars moet betalen, is de goud- en deviezenvoorraad van Canada enorm verminderd, nl. in één jaar van ongeveer 1.250 miljoen tot 500 miljoen Canadese dollars.

Deze enorme daling van de goud- en deviezenvoorraad roept onwillekeurig een vergelijking op met een ander land, dat bij het einde van de oorlog eveneens financieel krachtiger te voorschijn kwam dan vóór de oorlog, nl. Zweden. En wel omdat beide landen vrijwel gelijktijdig hun valuta hebben geapprecieerd, beide landen grote credieten aan het buitenland hebben verstrekt en beide landen een zo grote daling van hun goud- en deviezenvoorraad hebben ondervonden, dat zij tot krachtige invoerrestricties hebben moeten besluiten. Een vergelijking van de monetaire en economische na-oorlogse politiek van deze landen is echter een studie op zichzelf. Daarop kan hier niet verder worden ingegaan.

Appreciatie van de valuta heeft de tendentie de uitvoer te verminderen, de invoer te vermeerderen. Wat de uitvoer betreft, dit blijkt bij Canada niet het geval te zijn. De uitvoer is in de eerste zeven maanden van dit jaar nog sterk gestegen, hetgeen niet te verwonderen is. De belangrijkste uitvoerproducten van Canada, agrarische producten, hout, courantenpapier en mineralen zijn nog altijd zeer schaars. De exporteurs verkopen nog steeds in een „sellers' market" tegen over het geheel stijgende prijzen.

Handelsbeweging van Canada in de periode van Januari t/m Augustus (in miljoenen dollars).

	1938	1946	1947
Uitvoer	522	1.494	1.786
Invoer	450	1.205	1.688
Uitvoeroverschot	72	289	98

De invoer daarentegen is eveneens gestegen en zelfs meer dan de uitvoer, zodat het uitvoeroverschot met bijna \$ 200 miljoen is afgenomen. Op dit punt openbaart zich één van de factoren, welke tot de huidige monetaire moeilijkheden heeft bijgedragen, want de invoer uit de Verenigde Staten is sterk gestegen. Het is moeilijk aan te geven in hoeverre de stijging van de invoer aan de appreciatie van de dollar is toe te schrijven. Andere factoren, zoals de prijsstijging in de Verenigde Staten — ongeveer $\frac{3}{4}$ van de invoer is uit dit land afkomstig — en het inhalen van een in de oorlog uitgestelde vraag hebben hierbij eveneens een rol gespeeld.

Tenslotte mag bij dit vraagstuk niet uit het oog worden verloren, dat de Canadese dollar voor bepaalde transacties — Canada heeft een zeer milde deviezencontrole — in Amerika een disagio doet van ongeveer 10 pCt. In het algemeen stimuleert dit niet de investering door Amerika in Canada, tenzij men van de lagere koers kan profiteren. Aan de andere kant hebben Amerikaanse maatschappijen, die winsten en amortisaties tegen de pariteitskoers naar Amerika konden transfereren, dit op grotere schaal gedaan dan in geval van een volkomen stabiliteit van de Canadese dollar. De geruchten over devaluatie, die reeds maanden de ronde deden, hebben hiertoe natuurlijk bijgedragen.

Intussen heeft de Canadese Regering depreciatie van de valuta verworpen, omdat een matige depreciatie in de huidige omstandigheden niet effectief zou zijn en de inflationistische krachten zou versterken.

Om de moeilijke situatie onmiddellijk te verlichten, zijn een aantal invoerverboden en invoerrestricties afgekondigd. Deze zijn vooral gericht tegen de invoer uit de Verenigde Staten. Zoals uit de in het begin van dit artikel opgesomde maatregelen blijkt, betreft het verbod van invoer van consumptiegoederen vooral duurzame consumptiegoederen, welke vrijwel uitsluitend uit de Verenigde Staten komen.

De invoercontingentering lijkt niet sterk belemmerend te werken. De jaarlijkse contingenten zullen 200, ingeval van textielgoederen, 400 pCt van de vooroorlogse invoerwaarde bedragen ²⁾. Deze contingentering is echter ook weer voornamelijk gericht tegen de invoer uit de Verenigde Staten, omdat deze in en na de oorlog sterk is toegenomen. De Europese landen zullen er minder door worden getroffen, omdat hun invoer in Canada na de oorlog in het algemeen niet zo sterk is gestegen. Het kan zelfs voor bepaalde Nederlandse industrieën nieuwe afzetmogelijkheden openen, omdat de vraag naar gecontingenteerde artikelen zal toenemen en de Nederlandse contingenten waarschijnlijk ruimte voor invoer laten. Voor onze exporteurs kunnen hier nieuwe afzetmogelijkheden liggen. Een grondig onderzoek is daarom zeer gewenst ³⁾.

Het verbod en de contingentering van invoer van bepaalde goederen hebben ten doel het verbruik van deze goederen te verminderen. In dezelfde zin werkt de binnenlandse belasting op duurzame goederen. Mocht door deze maatregelen de consumptie in Canada inderdaad verminderen, dan levert dit land, naast de verschuiving van de invoer van goederen van de Verenigde Staten naar Europa tengevolge van deze contingenteringsmaatregelen, een bijdrage tot het welslagen van het Marshall-plan. Want een vermindering van de consumptie van duurzame goederen vermindert eveneens de spanningen in bepaalde Amerikaanse industrieën.

²⁾ Rekening houdende met de grote prijsstijging zijn deze contingenten niet zo ruim.

³⁾ De besparingen aan deviezen uit hoofde van de invoerbelemmeringen en het beperkte reisverkeer worden op \$ 300 miljoen geschat.

AANTEKENING.

DE DEENS-ENGELSE HANDELSBESPREKINGEN.

Mr Dr J. Barents schrijft ons:

De grote moeilijkheden, welke de Engels-Deense handelsbesprekingen ondervinden, zijn een illustratie te meer van het zonderlinge verschijnsel, dat wij tegenwoordig „internationaal handelsverkeer" noemen: de pogingen om tegen zo hoog mogelijke prijzen zoveel mogelijk surplusproducten aan het buitenland kwijt te raken en tegen zo laag mogelijke prijzen essentiële goederen te importeren. Het Deens-Engelse handelsaccord, dat 30 September jl. afliep, is nog niet door een nieuw vervangen, omdat de besprekingen tot dusverre niet tot een positief resultaat hebben geleid. De oorzaak? De Denen willen, zegt men, voor hun landbouw- en veeteeltproducten hogere prijzen maken dan de Engelsen redelijk vinden. Die verklaring is juist, maar omvat niet alle factoren. Laten we de situatie iets nader beschouwen.

Van het Engelse verbruik van boter, bacon en eieren kwam 15 à 20 pCt uit Denemarken, en deze import dreigt thans te worden gestaakt, al gaat de eierenstroom vrologig door. Het moeten zwaarwegende redenen zijn, die Engeland tot stopzetting van deze aankopen dwingen. Het hoofdargument van Engelse zijde is, dat de Deense prijzen verre boven die van Australië en Nieuw-Zeeland liggen en dus „te hoog" zijn. De Denen ontkennen niet, dat zij nu hogere prijzen vragen dan in 1946 werden bedongen. Zij wijzen er echter op, dat de tot dusverre geldende prijzen wel enigszins boven het peil van 1940 liggen, maar niet veel (terwijl de voederprijzen in twee jaar tijds

verdubbeld zijn!), en dat de prijzen, welke het Engelse volk aan de *Engelse* boeren voor deze producten betaalt, ook hoger liggen dan de prijzen, welke de Dominions vragen. Het is dus duidelijk, zeggen de Denen, dat men in Europa niet zo goedkoop kan produceren als in Australië en Nieuw-Zeeland. De Deense Regering heeft de boeren in de afgelopen periode door de leveranties aan het eigen land als voor de export flink gesteund, maar meent daarmee niet te kunnen doorgaan.

De prijzen van de uit Denemarken geëxporteerde agrarische producten staan natuurlijk niet op zichzelf, maar moeten worden beschouwd in verband met de importprijzen van uit Engeland geleverde goederen, zoals textiel, steenkool en machines. En dan blijkt, dat, zoals een Deense inzender in de Londense „Economist” schreef, de Denen per pond boter maar half zoveel steenkool krijgen als vóór de oorlog; de „terms of trade” zijn tegen hen.

Achter deze kwestie van importprijzen en exportprijzen zit ook de aloude tegenstelling tussen stad en platteland. De boeren willen in de eerste plaats Kronen zien voor hun producten — en de voor „de stad” bestemde importproducten interesseren hen noch wat prijzen noch wat kwaliteit aangaat zeer. Een Deense boer vertelde me, dat hij aan twee varkens, die hij gedurende zes maanden meste, niet meer dan 75 Kronen verdiende; de klacht zal misschien overdreven zijn, maar zij tekent de houding van de boeren.

Van de industriële zijde komt daarnaast dit bezwaar tegen de Engelse politiek naar voren, dat de geleverde steenkool, textiel- en machineproducten kwalitatief lang niet over de gehele op het peil staan, dat de vooroorlogse Engelse exporten hadden. Het vorig jaar deed al het grapje de ronde, dat Engeland in één schip veertig ton... rolschaatsen naar Denemarken zou hebben geëxporteerd. Dat was een anecdote. Maar als men nu met Deense industriëlen spreekt, klagen zij vaak steen en been over de kwaliteit van de producten, welke hun Engelse relaties hun zenden, en vragen zich af, hoe hun Engelse vrienden zich de toekomstige afzet denken, als de huidige „sellers' market” weer eens in een „buyers' market” verandert. En... Engeland beschikt nu eenmaal niet over een gecentraliseerde exportorganisatie, die waarborgen zou kunnen geven voor de aard en de hoedanigheid van de te exporteren producten.

Achter het prijzenprobleem staat natuurlijk ook een deviezenkwestie. De Denen zeggen, over te weinig „hard currency” te beschikken; de Engelsen hebben het gevoel, dat de Denen te lang hebben gesluimerd in een om hen heen snel veranderende wereld en te veel luxe-goederen van overzee hebben laten komen. In een vorige periode hebben de Engelsen ook een pondencrediet tot een bedrag van 35 miljoen Kronen ter beschikking van Denemarken gesteld om er voornamelijk veevoeder in Argentinië mee te kopen. De Denen zeggen, dat de Engelsen veel te veel verdiend hebben op deze transactie, en de Engelsen voelen er uiteraard, zolang deze lening nog niet is terugbetaald, weinig voor om de ruilvoet te veranderen, wat de tegenprestatie belangrijk zou doen afnemen.

Er zijn dus moeilijkheden genoeg en beide landen zien naar mogelijke andere handelspartners uit. Denemarken heeft het vorig jaar vrij wat agrarische producten geleverd aan Finland en aan Polen, ... maar van Finland duur en slecht hout, en van Polen steenkool tegen Amerikaanse (dus hoge) prijzen en transportkosten in ruil gehad. Dat moedigt niet aan. Rusland heeft zich bereid verklaard, in ruil voor 8.000 ton boter en vet 60.000 ton rogge te leveren, maar hoewel Denemarken daarvan gebruik maakt om aan de Engelsen duidelijk te maken, dat het „ook anders kan”, geven de Denen in particuliere gesprekken te kennen, dat zij op deze ruil met Rusland niet zo erg gesteld zijn; men is er bijv. nooit zeker van, of de Russen de overeengekomen levertermijnen zullen nakomen. Betere mogelijkheden biedt misschien Tsjechoslowakije, dat voor de Deense

boter tenminste 6 Kronen over blijkt te hebben (dit ter vergelijking met de 4,8 Kronen, welke de Engelsen tot dusverre betaalden en de 6,5 Kronen, welke de Denen zelf redelijk vinden).

Ook Engeland ziet natuurlijk naar mogelijke andere leveranciers uit. Eire is een mogelijkheid en ook aan intensivering van de handelsbetrekkingen met de Dominions valt te denken. Maar er zijn ook nadenkende stemmen hoorbaar, die de Deense markt liever niet willen verliezen met het oog op de toekomst en die (zoals een briefschrijver in de „Manchester Guardian”) van mening zijn, dat de huidige export naar Denemarken toch niet kan worden omgezet in de voor Engeland broodnodige export naar dollargebieden. Waarom dus niet geprobeerd de Deense markt te behouden, zo nodig door wat hogere prijzen voor de Deense producten te betalen, zo vraagt genoemde briefschrijver. En van andere zijde, vestigt men er de aandacht op, dat de 3 miljoen ton steenkool, die Engeland in 1938 in totaal naar Denemarken uitvoerde, overeenkomt met de productie van slechts vier dagen delven; zou zulk een betrekkelijke kleinigheid of een deel ervan niet verantwoord zijn, vraagt men, om de Denen tevreden te stellen?

RECTIFICATIE.

DE BEDRIJFSRESULTATEN IN DE LANDBOUW.

In het artikel van Prof. G. Brouwers en Ir C. H. J. Maliepaard, onder bovenstaande titel opgenomen in ons nummer van de vorige week, is een drukfout geslopen. Op blz. 941, eerste kolom, 12e regel van onderen, staat: „Zo werd dit bedrag voor het Hollandse Veenweidegebied van f 872 per ha teruggebracht tot f 191...”. Dit bedrag van f 872 moet luiden f 272.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt vertoonde in de afgelopen week vrijwel geen veranderingen in de marktdiscounto's t.o.v. de in het voorgaande overzicht genoemde. Ook callgeld was dermate ruim aangeboden, dat de noering van $\frac{1}{4}$ pCt veelszins nominaal was. Het laat zich aanzien, dat de ruime liquiditeit der geldmarktinstellingen de maandultimo zonder belangrijke schokken zal doen passeren, al kunnen de stortingen ad f 13 miljoen op de conversielening N.-Holland per 1 December a.s. en ad f 60 miljoen op de conversielening Amsterdam per 5 December a.s. wel enige wrijvingsverschijnselen veroorzaken. Het lijkt, dat hier slechts tijdelijke factoren kunnen werken, indien zij althans optreden, aangezien door de gemeente Amsterdam een bedrag van f 90 miljoen wordt afgelost.

De Nederlandsche Bank heeft thans het uit Duitsland teruggevoerde goud voor f 85 miljoen op haar weekstaat verantwoord, terwijl nog ongeveer f 15 miljoen in de nabije toekomst wordt verwacht. In afwachting hiervan is reeds f 100 miljoen aan het Rijk vergoed, waarmede een aflossing werd verricht op het aan De Nederlandsche Bank bij de afwikkeling der markenvordering ter beschikking gestelde schatkistpapier ten bedrage van f 2.100 miljoen.

Door afkondiging van nieuwe deblokkeringsvoorschriften zal thans de geldsanering ten einde worden gebracht. De afwikkeling geschiedt in hoofdzaak volgens de reeds bekend zijnde lijnen, waarbij kleine geblokkeerde tegoeden in 5-jaarlijkse termijnen zullen worden vrijgegeven, terwijl voor de grotere geblokkeerde saldi, met name dus voor het bedrijfsleven, investeringscertificaten verkrijgbaar worden gesteld, welke geleidelijk binnen vijf jaren verhandelbaar zullen worden. Ook zullen effecten met geblokkeerd tegoed gekocht kunnen worden, welke gedurende drie jaren bij een bank moeten worden gedeponeerd, met de mogelijkheid van ruilen in het depot.

Deze effecten zullen door de Minister van Financiën worden aangewezen

De obligatie-émissie Koninklijke werd, zoals te verwachten was, vele malen overtekend. De obligatiemarkt stond onder invloed van de huidige grote emissies wel enigszins onder druk, maar de 3-3½ pCt 1947 handhaafde zich aan het einde der week nog op 97¹³/₁₆. Het critieke punt van 97 pCt, waarbij door de Staat tot inkoop moet worden overgegaan, werd dus nog niet bereikt.

De aandelenmarkt stond in de afgelopen week volkomen in het teken van de claims Koninklijke. Merkbaar buitenlands aanbod kwam nog niet los. De prijzen handhaafden zich, waarschijnlijk tengevolge van de in het voorgaande overzicht reeds veronderstelde ruime binnenlandse vraag, op een goed niveau. Aanvankelijk werden de claims verhandeld tegen f 880, maar aan het einde der week steeg de claimprijs tot f 1.000. In de overige aandelenkoersen kwamen slechts zeer geringe wijzigingen.

	21 Nov. 1947	28 Nov. 1947	G.B.
A.K.U.	160½	163½	½ G.B.
v. Berkel's Patent	114½	112½	G.L.
Lever Bros. Unilever C.v.A.	285½-6½	284½	
Philips G.b.v.A.	357	365-6	G.L.
Koninklijke Petroleum	401-2½	313	G.B.-14
H.A.L.	181½-2	180½	
N.S.U.	189	187½	8½
H.V.A.	224½-5	227	G.L.
Deli Mij. C.v.A.	162½-3½	159½	
Amsterdam Rubber	157½	150½	

STATISTIEKEN.

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Discontio's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
30 Oct. 1947	52.817	175.290	129.449	127.800	426.000
6 Nov. 1947	52.817	176.929	129.449	118.500	426.000
13 Nov. 1947	52.817	184.643	129.449	113.800	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	765	62.693
30 Oct. 1947	867.700	81.792	762	79.322
6 Nov. 1947	872.932	74.183	744	72.267
13 Nov. 1947	869.317	75.603	806	73.484

ZWEEDESE RIJKSBANK.

(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldo buitenland	Fon'sen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd			
31 Dec. 1946	839	532	1.544	504	284	94	182
31 Oct. 1947	223	141	2.589	389	175	94	182
7 Nov. 1947	222	141	2.648	420	145	94	182
15 Nov. 1947	222	141	2.492	425	167	94	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regularisatie-rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buiten-landse banken	
		Totaal	Staat	Banken			
31 Dec. 1946	2.877	875	706	94	230	174	7
31 Oct. 1947	2.694	837	558	218	163	174	3
7 Nov. 1947	2.605	976	590	326	163	170	3
15 Nov. 1947	2.522	975	714	197	163	170	4

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 1 December 1947.

Activa.	
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f —) Bijbank " —) Agentsch. " 6.000,—)
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid. sub 3 van de Bankwet 1937 j° art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)	f 6.000,—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	f 2.000.000.000,—
Beleningen: (incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	Hoofdbank f 142.013.466,66) Bijbank " 1.260.738,63) Agentsch. " 10.800.601,67)
	f 154.074.806,96
Op effecten, enz.	f 153.600.591,18 *)
Op goederen en celen	f 474.215,78
	f 154.074.806,96**)
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)	—
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	f 1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:	
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 608.689.538,46
Zilveren munt, enz.	f 2.397.504,60
	f 611.087.043,06
Papier op het buitenland	f 184.290.800,—
Tegode bij correspondenten in het buitenland	f 65.534.751,27
Buitenlandse betaalmiddelen	f 4.976.748,22
	f 254.802.299,49
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	f 79.772.957,93
Gebouwen en inventaris	f 3.500.000,—
Diverse rekeningen	f 67.423.940,52
	f 4.670.667.047,96

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefondsen	f 12.452.579,46
Bijzondere reserves	f 32.247.868,69
Pensioenfonds	f 16.900.814,18
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	f 125.166.385,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	f 2.942.935.340,—
Bankassigialen in omloop	f 126.930.21
Rekening-courant saldo's:	
's Rijks Schatkist	f 713.289.580,32
Geblokkeerde saldo's van banken	f 92.089.382,54
Geblokkeerde saldo's van anderen	f 43.712.476,50
Vrije saldo's	f 545.386.746,72
	f 1.394.478.186,08
Diverse rekeningen	f 126.358.944,34
	f 4.670.667.047,96

*) Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
 **) Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) .. 39.529.875,—
 Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten 147.518.084 —

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaal-voorraad	Govt. debits and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept.
12 Nov. '47	0,2	1.449,3	1.450	1.360,2	90,0
19 Nov. '47	0,2	1.449,4	1.450	1.348,1	102,1
26 Nov. '47	0,2	1.449,4	1.450	1.340,5	109,8

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
25 Dec. '46	1,3	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	278,9
12 Nov. '47	1,8	304,1	7,3	20,6	405,9	13,7	297,7
19 Nov. '47	1,8	301,3	5,2	19,4	411,8	11,0	309,0
26 Nov. '47	1,5	278,5	4,5	23,6	399,8	14,0	292,5

DE NEDERLANDSCHE BANK.
 (Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tevoed bij coesp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleningen
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	103	153.109
20 Oct. '47	506.703	173.076	134.904	34	151.238
27 " '47	506.738	173.076	118.990	18	155.942
3 " '47	506.779	173.076	111.778	18	149.197
10 Nov. '47	506.537	180.125	108.746	18	146.923
17 " '47	506.524	187.387	85.766	18	152.557
24 " '47	591.791	181.514	76.504	23	151.098
1 Dec. '47	611.087	184.291	70.511	6	154.075

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldi in rekening-courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldi van banken	Geblokkeerde saldi van anderen	Vrije saldi
30 Dec. '46	2.744.151	1.099.855	90.071	43.706	590.158
20 Oct. '47	2.812.020	973.280	73.543	38.397	471.014
27 " '47	2.829.409	967.261	56.249	38.829	466.932
3 " '47	2.888.738	890.336	52.787	42.586	469.638
10 Nov. '47	2.869.488	913.112	62.434	38.554	472.258
17 " '47	2.865.744	879.935	88.923	38.008	469.399
24 " '47	2.877.864	804.569	87.073	38.328	506.267
1 Dec. '47	2.942.935	713.290	92.089	43.712	545.387

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
 (Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van de goudvoorraad ¹⁾	Buitenlandse deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel- en pasmunt	Vorderingen op de Staat
26 Dec. 1946	32.226	5.648	4.953	214	698	49.158
23 Oct. 1947	26.960	12.589	4.886	231	758	52.367
29 " 1947	26.260	13.074	4.827	596	765	52.692
6 " 1947	25.607	13.884	5.536	618	757	52.557
12 Nov. 1947	25.352	14.002	5.176	708	748	52.987
20 " 1947	26.513	12.754	4.778	963	742	52.127
27 " 1947	26.003	12.748	4.865	783	747	52.937

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ²⁾	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		Besluitwet van 6 Oct. '44 ³⁾
				van de Schatkist	van anderen	
26 Dec. 1946	637	159.377	72.165	1	4.482	614
23 Oct. 1947	637	165.287	78.326	5	5.029	510
29 " 1947	637	165.847	78.402	5	5.416	509
6 " 1947	637	166.665	79.588	4	5.036	508
12 Nov. 1947	637	166.537	79.502	2	5.127	508
20 " 1947	637	165.349	78.682	5	4.814	507
27 " 1947	637	165.698	78.472	4	5.311	504

- ¹⁾ Waarvan 10.493 miljoen francs onbeschikbaar goudsaldo na herwaarder van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).
²⁾ Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel”, ten bedrage van 64.597 miljoen francs.
³⁾ Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

FEDERAL RESERVE BANKS.
 (Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad:		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
23 Oct. 1947	20.976	20.285	255	21.772
30 Oct. 1947	21.044	20.363	267	22.129
6 Nov. 1947	21.092	20.413	259	22.119

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt.	Memberbanks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
23 Oct. 1947	24.492	18.569	608	17.037
30 Oct. 1947	24.453	19.130	1.355	16.859
6 Nov. 1947	24.543	18.936	926	17.088

MAANDCIJFERS.
GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE VIER NEDERLANDSE GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

(In miljoenen guldens)	Nederl. Banken		Nederl. Banken en Ned. Handel-Mij.	
	30 Sept. 1947	31 Oct. 1947	30 Sept. 1947	31 Oct. 1947
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldleningen	71	62	89	71
Ned. schatkistpapier	2338	2317	2847	2834
	2409	2379	2936	2905
Ander overheidspapier	34	32	61	70
Wissels	3	3	5	5
Bankiers in binnen- en buitenland	77	90	137	141
Prolong. en voorsch. tegen effecten	35	34	46	46
	146	159	249	262
Debiteuren	367	389	446	474
Effecten en syndicaten	10	10	16	16
Deelnemingen (incl. voorschotten)	32	32	44	44
	409	431	506	534
Gebouwen	12	12	16	17
Diverse rekeningen				
Belegde bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2977	2982	3708	3719
Passiva:				
Crediteuren	2470	2450	3090	3073
Wissels	1		1	
Deposito's op termijn	163	177	203	214
Kassiers en genom. daggeld.	8	10	8	10
Diverse rekeningen	84	94	103	119
Bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2727	2732	3406	3417
Aandelenkapitaal	170	170	210	210
Reserve	80	80	92	92
	2977	2982	3708	3719

IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND¹⁾.

Maand	Invoer		Uitvoer		Saldo
	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen guldens	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen guldens	
Tot. '39	24.306	1.517	2.708	966	— 551
Tot. '46	11.764	2.305	3.919	785	— 1.520
Jan. '47	762	201	280	108	— 93
Febr. '47	1.312	313	178	97	— 216
Mrt. '47	1.023	256	234	138	— 118
April '47	1.353	339	466	143	— 196
Mai '47	1.286	356	635	134	— 222
Juni '47	1.685 ²⁾	470 ²⁾	478	121	— 349
Juli '47	1.825	425	558	141	— 284
Aug. '47	1.374	337	510	163	— 174
Sept. '47	1.425	335	497	160	— 175
Oct. '47	1.437	381	581	217	— 164

- ¹⁾ Bron: „Centraal Bureau voor de Statistiek”.
²⁾ Hierin begrepen de in 1946 en te halffjaar 1947 door de Regering in het buitenland aangekochte schepen. Het gewicht daarvan bedroeg 170.019 ton, de waarde f 106,3 miljoen.

WERKLOOSHEID IN NEDERLAND¹⁾.

Maand	Werklozen ²⁾	Wachtgelders ³⁾ (raming)
30 Juni 1945	112.622	201.400
29 Juni 1946	45.953	7.800
28 Febr. 1947	55.800 ⁴⁾	6.200
31 Mrt. 1947	48.300 ⁴⁾	5.200
30 April 1947	31.000	3.400
31 Mei 1947	24.100	2.500
30 Juni 1947	19.700	1.800
31 Juli 1947	18.800	1.300
31 Aug. 1947	20.200	1.200
30 Sept. 1947	21.600	900
31 Oct. 1947	22.400	1.000

- ¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.”.
²⁾ Gegevens van de arbeidsbureaux.
³⁾ Bovendien 161.000 vorstwerklozen uit het vrije bedrijf.
⁴⁾ Bovendien 28.900 vorstwerklozen uit het vrije bedrijf.

HAVENBEWEGING.

Te Rotterdam, Amsterdam en Antwerpen (aangekomen zeeschepen ¹⁾).

Tijdvak	Rotterdam		Amsterdam		Antwerpen	
	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen
1939	12.026	10.392.128	3.110	4.024.738	9.524	15.888.710
1945	1.344	2.063.632	470	458.800	3.585	11.129.932
1946	4.464	5.911.539	1.706	1.833.381	5.284	9.311.899
Januari 1947	364	628.527	185	181.187	422	855.334
Februari	329	635.622	149	159.582	503	1.050.345
Maart	441	742.747	146	215.633	611	1.272.384
April	463	729.734	176	251.177	642	1.265.483
Mei	507	851.771	215	232.727	729	1.419.137
Juni	538	885.113	215	242.629	716	1.454.412
Juli	558	881.835	201	224.022	600	1.221.270
Augustus	650	976.754	234	254.678	815	1.749.160
September	532	864.670	222	198.454	662	1.386.412
October	508	904.193	243	361.960	767	1.681.965
28 Sept. t/m 4 Oct.	88	149.739	46	59.991		
5 t/m 11 Oct.	105	167.473	53	56.682		
12 t/m 18 Oct.	123	181.346	59	70.942		
19 t/m 25 Oct.	115	203.330	43	35.747		
26 Oct. t/m 1 Nov.	124	177.141	68	67.406		
2 t/m 8 Nov.	121	183.827	51	68.269		

¹⁾ Bronnen: „Mededelingen Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland“; Dienst Gemeente Handelsinrichting, Amsterdam; Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam; Economische dienst van de haven, Antwerpen.

Vacatures

De Geldersch-Overijselsche Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken, Nieuwstad 69, Zutphen, vraagt voor de controle van de administratie der aangesloten fabrieken

een ambtenaar

met goede boekhoudkundige ontwikkeling (bij voorkeur M.-O. Boekhouden) en zo mogelijk ervaring in controle-werkzaamheden.

Pensioenregeling aanwezig. Sollicitaties met opgave van verlangde salarisregeling binnen 10 dagen na het verschijnen van dit blad.

De Gelderse Maatschappij van Landbouw vraagt voor spoedige indiensttreding een

secretaris

met academische vorming. Salaris nader overeen te komen.

Brieven met uitvoerige inlichtingen te zenden aan het Secretariaat van de Geld. Mij. v. Landbouw, Bovenbrugstraat 29, te Arnhem.

Bij het Secretariaat bestaat gelegenheid tot plaatsing van een tweetal

JONGE ACADEMISCH OPGELEIDE ECONOMEN

OF

JURISTEN MET ECONOMISCHE SCHOLING

Brieven met opgave van levensloop en foto te richten aan de 2e Afdeling van de Algemene Dienst der N.V. Nederlandsche Spoorwegen te Utrecht.

Mondelinge Examens Nederl. Broederschap van Accountants

De mondelinge examens zullen, zowel voor de voorbereidende gedeelten als voor het vak-examen worden afgenomen op Woensdag 17 December 1947 van 9.30 — 17.15 uur in Hotel Krasnapolsky te Amsterdam. De examens zullen in het openbaar worden afgenomen.

DE NEDERLANDSCHE BANK VOOR ZUID-AFRIKA N.V. zoekt voor haar Hoofdkantoor te Amsterdam

jong jurist of econoom

met enige ervaring op het gebied van documentatie- en research-werk en/of accountancy.

Uitvoerige sollicitatiebrieven te richten aan het Secretariaat der Bank, Amsterdam-C, Herengracht 546.

Groothandel

Weekblad voor de internationale handel

Heeft U al eens een proefnummer aangevraagd?

H. A. M. Roelants
Schiedam

Vacatures

Bij vooraanstaand textielbedrijf in Twente kan geplaatst worden een

chef voor de bedrijfsadministratie

Vereisten: grondige boekhoudkennis; administratieve bedrijfservaring, bij voorkeur in textielbedrijven (spinnen, weven, finishen); initiatief; belangstelling voor bedrijfseconomische problemen. M.-O. of Staatspraktijk Boekhouding strekt tot aanbeveling.

Sollicitaties met uitvoerige gegevens en verlangd salaris onder No. E.S.B. 1075, bureau van dit blad. Postbus 42, Schiedam.

MIDDELGROOT GROSSIERSBEDRIJF
te Amsterdam zoekt

HOOFD BOEKHOUDER

in staat aan zijn afdeling op tactvolle, maar niettemin krachtige wijze leiding te geven en geheel zelfstandig financiële overzichten en adviezen samen te stellen. Acte M.O. of S.P.D. vereist. Salaris ongeveer f 8000.—. Candidaten zullen eventueel worden onderzocht op 19 Januari door de NEDERL. STICHTING VOOR PSYCHOTECHNIEK, Wittevrouwenkade 6 te Utrecht.

Eigenh. geschr. br. m. voll. inl. en twee pasfoto's (van voren en opzij) aan Adv. Bur. ALTA te Utrecht vóór 20 December. In linkerbovenh. v. br., foto's en enveloppe: ESB-4282 met naam, adres en leeftijd.

HET CENTRAAL INSTITUUT TER BEVORDERING VAN DE BUITENLANDSE HANDEL te Den Haag zoekt voor zijn afdeling Markt- onderzoek enkele goed onderlegde, ervaren

medewerkers

in staat leiding te geven. Leeftijd 28—45 jaar.

Vereist is gedegen kennis van de structuur van het Nederlandse bedrijfsleven en van de Nederlandse buitenlandse handel.

Opleiding doctoraal examen handelswetenschappen of daarmee gelijkstaand.

Eigenhandig geschreven sollicitaties met uitvoerige en complete levensloop, verlangd salaris, benevens twee recente pasfoto's (één en face en één en profil) te zenden onder No. E.S.B. 1076 bureau van dit blad. Postbus 42, Schiedam.

Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

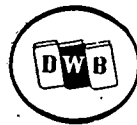
Zojuist verschenen:

Bedrijfseconomische encyclopaedie Deel I „Economie”

onder redactie van Dr A. de Graaff, Mr T. Olthoff en Prof. Dr J. Tinbergen.

Verschijnt in 5 delen. Prijs f 27.50 per deel.

De delen worden niet afzonderlijk geleverd.

DE WESTER BOEKHANDEL

Nwe Binnenweg 331 — Rotterdam

Gespecialiseerd op economisch gebied

Als 39e Publicatie van het N.E.I.

Is verschenen

Dr. H. J. Witteveen

Loonhoogte en werkgelegenheid

Prijs f 6,—

(prijs voor leden en donateurs van het N.E.I. f 4,50)

Verkrijgbaar in de boekhandel en bij de uitgevers
De Erven F. Bohn N.V. — Haarlem

„HOLLANDIA”

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

Maakt gebruik van de rubriek „Vacatures” voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies. Het aantal reacties die deze annonces tengevolge hebben is doorgaans ultiemate bevredigend; begrijpelijk: omdat er bijna geen groote instelling is, die dit blad niet regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert!

N.V. BRONSWERK

Huygen & Wessel — Becht & Dyserinck

**VERWARMING, VENTILATIE, LUCHTBEHANDELING,
PIJPLEIDINGEN**

Amersfoort, Amsterdam, Rotterdam, Apeldoorn, Leeuwarden, Sittard,
Vlissingen

DE WERELDHANDEL ROEPT U!

Bezoekt de Canadese
Internationale Jaarbeurs
IN TORONTO, 31 MEI - 12 JUNI 1948

De beste artikelen uit alle delen der wereld zullen in Canada in 1948 tentoongesteld worden. U kunt ze zien... U kunt ze vergelijken. U kunt er de vertegenwoordigers van talloze fabrikanten, uit vele landen ontmoeten... ideeën uitwisselen en relaties aanknopen.

Canada's eerste Internationale Jaarbeurs, gesteund door de Canadese Regering, zal koper en verkoper op internationale schaal tezamen brengen. Artikelen uit honderden industrieën, uit tientallen landen, zullen er worden aangeboden.

Maakt NU plannen de Canadese Internationale Jaarbeurs in 1948 te bezoeken. Als U er niet zelf heen kunt gaan, stuurt dan een plaatsvervanger. Alle inlichtingen, met inbegrip van reis- en hotelaccommodatie, worden verstrekt door

J. A. Langley

Händelsraad, Canadese Ambassade

Sophialaan 1a — 's-Gravenhage

Sluitingsdatum voor exposanten: 15 December 1947

DEPARTMENT OF TRADE AND COMMERCE

OTTAWA

CANADA